





## Magyar-francia együttműködés

Az idén a tervek szerint a Videoton és a francia Thomson cég között a kooperációban gyártott különféle alkatrészek, display-k és szellemi termékek kölcsönös cseréje eléri a 240 millió forintot.

A számítástechnikában több éve gyümölcsöző kapcsolat alakult ki a két vállalat között. A Videoton 1967 óta gyárt francia licenc alapján kis számítógépsorozatokat. A licencszerződést 1975-ben újították meg, és azóta az együttműködés bővült. Jelenleg a francia partner, a Thomson leányvállalata, a Sems különböző alapegységeket szállít, a Videoton a többi között elektronikus és mechanikus alapegységekkel fizet.

A forgalom már 1980-ban meghaladta a 150 millió fo-

rintot. 1981-ben új kooperációs megállapodást kötöttek display-terminálok közös fejlesztésére, gyártására és értékesítésére. Az idén kezdődött meg a közösen kifejlesztett terminálok sorozatgyártása, melyekhez alkatrészeket, részegységeket a Thomson másik leányvállalata, a Sotrec szállít. A terminálok egy részét a francia cég megvásárolja, és gondoskodik a saját piaci hálózatán keresztül a Videoton által exportált termékek harmadik piaci értékesítéséről is. A kooperációs forgalomban a szellemi termékek exportja és importja — közösen kifejlesztett software-ek szállítása — a múlt esztendőben összességében elérte a 20 millió forintot.

## Légből kapott kilowattok

A szél energiáját már ezer évek óta használja az ember. Hajók elé fogta, malomkövek mozgatójára bírta. Munkába állításáról jelen és jövő idejű hírek is szép számmal érkeznek.

Európában és az Egyesült Államokban újabban mind nagyobb mértékben hasznosítják a levegő energiáját. Az NSZK-ban az Eszaki- és Keleti-tenger-parti síkságon olyan nagy teljesítményű kísérleti berendezést állítanak üzembe, melytől évente mintegy 6-7 ezer tonna közszen megtermelését remélik. A nagy dán kormányprogram 1995-ig kétezer, egyenként 50 méter magas szélenergia-torony segítségével az ország energiaszükségletének 10 százalékát teremti elő. A rendszer lehetővé teszi évi 800 ezer tonna importolaj megtakarítását. Skócia északi szögletén, az Orkney-szigeteken nemrég 3-3 megawatt teljesítményű szélenergia létesítéséről határoztak.

És nálunk? A gyöngyösi Agronómiai Ipari Szövetkezet dán licenc alapján gyártott szélenergia, s a vele hajtott vízszivattyú az Agárdi Mezőgazdasági Kombinát sinalepi üzemegységében már tavaly sikeresen vizsgázott. Am egyes vélemények szerint az állan-

dóan változó irányú és sebességű légmozgásokat figyelembe véve, a népgazdaság energiaigényének mindössze 0,3-0,5 százalékát fedezhetjük a szél segítségével.

Ledécs Kiss Aladár, az MTE SZ Energiagazdálkodási Egyesülete szélenergia munkabizottságának vezetője. Neki más az álláspontja:

— Bőségesen, akár minden igény kielégítésére rendelkezünk szélenergiával, anélkül, hogy az ország területét tele kellene rakni szélgépekkel. Tény, hogy igen „híg energiáról” van szó, s ez nagy felfogófelületeket igényel. Mivel nagyon széles a jelentőzése, közbeeső tárolás nélkül nem mennék sokra.

— Gyakorlati eredmények? — Immár tíz éve foglalkozunk korszerű alapon a témával. Nemrég készült el második tanulmányunk. Tizenegy meteorológiai állomás adatait dolgoztuk föl két évre visszamenőleg. Elkészítettük egy 2360 kilowattos szélenergia vázlatát is. E teljesen önműködő berendezés csak karbantartást igényel. Az Országos Meteorológiai Szolgálat részéről adott a további együttműködési készség. A jövőben pontosabb energiaszámításokat szolgáló mérésekre rendezkednek be.



Litkén, az Ipoly Termelőszövetkezetben napelemmel működő villanypásztor őrzi a jószágot

## Megalakulóban a színészügyőnség

Színpad, film, televízió, rádió, szinkron, sőt alkalmi kultúrőr és kávéházi dobogó sincs színész nélkül. Am a nap csak 24 órából áll, s a nem pontos adatok szerint mindössze 1300-1400 hivatásos működési engedéllyel rendel-

### Agyonhajszoltak és mellőzöttek

Mindaz már évtizedek óta megszámlálhatatlan konfliktus, ellentmondás forrása. Talán a legfurcsább valamennyi között: a színész nem is tudja, hogy „házon kívül” szerepre kívánják meghívni, mert a filmgyár, a televízió stb. először az illetékes színházi titkártól érdeklődik meg: ráér-e az adott időszakban, a kiszemelt művész. Mert ha nem, kár lenne „felizgatni”... Am a színházak — érthető okokból, mármint a saját szempontjaik szerint — olykor bizony akkor is nemet mondanak („Nem tudjuk kiadni, mert próbál, játszik, beugrásra készül”), ha ez nem felel meg a valóságnak, mert „sohasem lehet tudni”...

Közismert jelenség: időszakonként van néhány „futtatott”, agyonhajszolt színész, és van — sajnos százaszámra,

kező színész van hazánkban. Túlnyomó többségük valamelyik fővárosi, illetve vidéki színház társulatának a tagja. Minden más kulturális intézmény csak akkor veheti igénybe, ha „kiadják” számára.

főleg vidéken —, aki jóformán sohasem jut el a felvevőgéphez, mikrofonközelbe. A Színházi Dolgozók Szakszervezete már évek óta megoldást keres erre a tarthatatlan állapotra. Most végre úgy látszik, egyesre kerül az ügy; 1983. január 1-én megalakul — az Országos Szórákkozató Zenei Központ önálló részlegeként — az Országos Színészügyőnség.

Az előkészületek már javában tartanak. A legelső feladat: megállapítani és a legszükségesebb személyi adatokkal számítógéphez táplálni — hány színészügyőnség van tulajdonképpen? A következő lépés feljárnani az ország valamennyi színészügyőnségére, hogy — szigorúan önkéntes alapon! — lépjen be az ügyőnség tagjai közé.

### „Exportra” is

portképes”. Nem utolsósorban: igyekszik elfogadtatni a szakszervezet és a Művelődési Minisztérium közös javaslatát az évek óta időszerű, új gázsirendszer életbe léptetéséről.

A Színházi Dolgozók Szakszervezete szeptemberben országos szakmai aktívaértekezletet tart; ekkor közösen vitatják meg és dolgozzák ki az új színészügyőnség feladatait.

## Nők párbajától egy mai kacsáig

A boldogult „ántivilágban” bizony nem volt könnyű megőrizni az újságok oldalait a nyári hónapokban. „Üborkaszegzon” volt hazai és külföldi eseményekben egyaránt. A fürge riporterek persze nem mentek a szomszédokba egy-két „saját újból szopott” szenzációért. Ujra meg újra megjelent — ha nem is a valóságban, csupán az újságok hasábjain — a híres-neves lochnessi szörny, a jávai majomember és a háromfejű borjú...

### UDVARLÓSEGÉDEK

Akadnak persze ezeknél eredetibb hírlapi kacsák is. Ezekre vadásztunk az Országos Széchenyi Könyvtár hírlapgyűjteményében. Mik voltak a szenzációk 1882., majd 1892 júliusában és később?

A HON: Borotvapárbaj nők között. Shoddy Jemima és Besz Peck észak-amerikai hajadonok udvarlóiikkal kirándulást tettek, s közben összekoccantak. A vita azzal végződött, hogy Jemima kisasszony párbajra hívta Besz kisasszonyt, aki a kihívást el is fogadta. Másnap egy erdőben találkoztak, borotvával estek egymásnak és borzasztó véngeszt követtek el. A segédek — udvarlóiok voltak.

PESTI HÍRLAP: „Egy különös Firenzeben”. Az évek óta otthagott 85 éves Livingston Eduard szenvedélye: naponta kikocsizni huszonnégy lóval. Mivelhogy a rendőrség ezt eltiltotta, Livornóba költözött majd visszatért Firenzébe, ahol is a rendőrség, hosszas kérésére, végre megengedte neki, hogy tizenkét lóval vonatotot kocsin tehessen sétakirándulásokat...

### CÁPAMESE

FRISS ÚJSÁG: (1902. július) *Cápa Fiumében*. A Fiume és Buccari között hajózási Abbazia nevű gőzös kapitánya Portorriából jövet a kikötő előtt körülbelül kétféle méter hosszú cápat látott, amely Fiume felé vette útját.

NYOLCÓRAI ÚJSÁG: (1912. július) A megszóktett doktor nédeles szerelme. Dr. Strogán múmiakészítő orvos bejelentette, hogy feleségét egy Szabó Árpád nevű fiatalember megszóktette. A rendőrségnek sikerült kinyomoznia a szöktetőt, akinek feltűnő nagy lába lett az árulója. Vallatáskor azzal védekezett, hogy a szöktetést a férj szuggesztálta bele, aki valóságos boszorkánymester, és egyszer már delejes erővel kényszerítette tüzes nejét, hogy az vele Dél-Afrikába menjen.

AZ EST: (1913. július) A Titanic zátonya, Reunant, az angol Luciline gőzös kapitánya azzal a szenzáció hírrrel érkezett vissza mostani újtjáról, hogy azon a helyen, ahol egy esztendővel ezelőtt a Titanic jéghegybe ütközött és elsüllyedt, egy zátonyt látott, és rajta a Titanic vízből kiállótatját. A hírt a szakemberek kételkedve fogadták, mert a tenger ott igen mély...

S végül egy igazi kacsá napjainkból! Az AFP francia hírügynökség jelentése szerint egy francia kacsá gazdája nyári szabadságra ment, s kedvenc szárnyasát a szomszédos megye egyik tanyájára adta gondozásba. Am a kacsá két nap múlva eltűnt és gazdája, hazatérve, otthon találta a ragaszkodó állatot, „aki” 30 kilométer (!) gyalogutat tett meg.

## Szenvedélyek rabságában?

Emberünk — tetemes súlyfölség, napi négy dupla, egy doboz cigaretta, állandó vibrálás, restanciák garmadája, menetrendszerű alató esténként — nos, ő még nem is tudja: tíz évvel előre foglalja magának a kórházi ágat. Rizikószemélyiség — szakberkekben így beszélnek róla. Mit takar ez az elnevezés valójában? Hányan vannak, mennyien vagyunk? E kérdésekre is választ ad dr. Bágyoni Attila „Szenvedélyek rabságában” című, nemrég megjelent könyve.

### Fogaddal...

— A rizikószemélyiség életmódjával, étkezési, ivási, munka-, pihenési, dohányzási, gyógyszeresedési szokásaival magában hordja mindazon kockázati tényezőket, amelyek veszélyeztetik az egészségét — mondja a szerző, a Fővárosi Egészségnevelési Intézet igazgatója. — A szív- és érrendszer, és az ezzel összefüggő más betegségek fenyegetnek elsősorban. A kockázat természetesen még nem teljes bizonyosság. Például korántsem biztos, hogy tüdőrákot kap, aki erősen dohányzik, csak — a statisztikák egyértelmű tanúsága szerint — erre jóval nagyobb az esélye.

Fejezet cím a könyvből: „Fogaddal ásd meg sírodat.” Nem túlzás ez?

— Az Egészségügyi Világszervezet adatai szerint a civilizált országok népességének 20 százaléka elhízott. Hazánkban 30 százalékra becsülik ezt az arányt. A hárommillió koldu helyett ma nemhiába emlegetnek hárommillió kövér embert. Egy mérsékelt aktív személy napi energiamennyisége nem több 2700-2800 kalóriánál. Ezzel szemben, a gyerekeket is beleszámítva,

3000-3200 kalóriát fogyaszt egy átlag magyar naponta. Hiheletlenül magas a táppénzes forgalom, s ennek csaknem fele szív- és érrendszeri megbetegedésből adódik. Ez viszont igen gyakran táplálkozási hibákra vezethető vissza, csakúgy, mint a cukorbetegség, a koszorúér betegség, a vérzsír szint emelkedése, a mozgásszervi betegségek.

### Hamis dilemma

Tehát választhatunk: rövidebb, élvezetesebb élet avagy hosszabb aszkéta lét?

— Hamis dilemma! Nincs igaza a Cigánybáró egyik figurájának: „Az élet célja semmi más, mint jó evés és jó ivás!” Egyszerűen csak át kell állítani táplálkozási struktúrákat. Csipetnyi mértékletes-ség, rostú, kolóriaszegény étrend, zsír helyett napraforgóolaj, korszerű konyhatéchnika — soroljam? Öseinknek ösztöneik diktálták: a táplálkozás elsősorban a létfenntartást szolgálja. Mára e művellet éppen az élet ellen fordult. Káros beidesződés persze nem elsősorban a fogyasztók körében vannak. Intézetünk — nem is sikertelenül — igyekszik az ipar, a vendéglátás és a kereskedelem szemléletét is befolyásolni.

Úgy tetszik, mintha a kockázati tényezők sorában az elhízás volna a legfontosabb...

— Erről szó sincs. Az egyes szakemberek különböző rizikófaktorokat tartanak veszélyesebbnek. Alkati kérdés is, kire mi hat jobban. Ami biztos: több tényező együtt — hatványozott kockázat. Mégis — miként a könyvemben — külön fölívom a figyelmet az állandó rohanásra, kapkodásra, időhiányra, mint veszélyeztető tényezőre.

## József Attiláról - Madridban

A napokban érkezett haza Madridból Juhász Ferenc, aki — András László műfordító társaságában — meghívott vendégként vett ott részt a költők világtalálkozóján.

Ez volt a hatodik ilyen találkozó, fél száz országból közel 300 költő és műfordító jött el Madridba — mondja Juhász Ferenc —, szó esett a költészetről, mint egyetemes nyelvről, a spanyol szellem jelenlétéről a világ költészetében, a költő és a költői alkotás összefüggéséről, az őt kontinens jelenlegi irodalmi helyzetéről, végül a költészet szerepéről a technikai forradalom jelenlegi szakaszában.

— Szót kért a vitában?

— „Költészet gyászban, reményben” címmel foglaltam össze gondolataimat. Többek között elmondottam: ember nélkül nincs költészet, s a költészet nélkül nincs ember. Mi hát a dolga a költészetnek? Hogy szép hitet adjon az életre. Mindenki azt kérdezi a költőtől, miért élünk, miért lettünk, miért vagyunk? Mi az értelmünk, mi a jelentésünk? A költő kötelessége: a reményes válaszadás! Mert a remény: teremtő akarat! De ítélet is önmagunkban és önmagunkon, önmagunkról. Ezért a

leírt szó: erkölcs. Hit az értelemért, hit a halál ellen...

— Költeményével is „hozzászólt”?

— „József Attila sírja” című hosszabb versemnek befejező 60 sorát mondtam el, ezt megelőzően András László tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást József Attila eszméiről.

— A helyszínen tapasztaltak alapján mennyire ismerik a világ poétái a magyar költészetet?

— Spanyolországban és a spanyol nyelvű dél-amerikai országokban, valamint Afrikában és Közép-Amerikában — e tájakról jött a legtöbb vendég a kongresszusra — jóformán egyáltalán nem. Igaz: az elmúlt évben megjelent a Corvina kiadásában Tóth Éva szerkesztésében és bevezetőjével „A magyar költészet antológiája”, kubai költők fordították spanyolra. Am ez az egyetlen kötet — csepp a tengerben... Sokat kell tennünk, hogy változtassunk ezen!

— Mikor lesz a következő világtalálkozó?

— Két év múlva, Szenegálban. Nem véletlenül! A meghívások aláírója Leopold Sedhar Sengor, az állam elnöke, aki egyben világszerte elismert költő is.

## FŐVÁROSI TAKARÍTÓ VÁLLALAT

### Új önálló részlegek

Három hónapja szerződéses üzemeltetést engedélyezett saját dolgozóinak a zuglói ablaktisztító részlegben a Fővárosi Takarító Vállalat. Azóta már négy kirendeltség dolgozik önálló kisüzemként.

Palotás Józsefné, a vállalat igazgatója elmondotta: felszerelést, tisztító- és takarítószereket tőlük vásárolhatnak a dolgozók az ő alkalmazottaik és lakossági árbevételeiket a vállalat számolja el Szabad kapacitásukat a zuglóiak

máris profilbővítésre fordították, és közületi megrendeléseket is vállalnak. Az ezzel kapcsolatos adminisztrációt már teljes egészében maguk végzik. Az eddigi veszteséges részlegektől az idén nyereséget várnak.

Nemrég egy környezetfenn-tartó és növényvédő részlegükkel szerződtek, és az év végéig meghirdetik a szakipari és kártevőirtó részleget is. Ami vállalati keretben marad: az irodatarifítás és a közületi ablaktisztítás.

## Tésztagyár épül Fehérvárott

Befejeződött hazai élelmiszeriparunk egyik legnagyobb beruházása, a székesfehérvári tésztagyár építése. A 330 millió forintos költséggel létesült modern üzemben jelenleg a szociális épület átadása folyik. Az új élelmiszerüzem légkondicionált termében olasz gyártmányú tésztagyártó és -vágó gépsorokat szereltek be olasz szakemberek irányításával.

A létesítmény premierje szeptember elején lesz, a folyamatos termelés pedig októberben kezdődik. A gépsorok 15-féle levestésztát készítenek.



## Olvásóink kérdezték

## Ki kaphat útlevelet?

A nyár az utazások időszaka. Hazánkban is milliók veszik ki a szabadságukat, hogy újra keljenek, s lehetőleg megszokott környezetüktől távolabb töltsenek el rövidebb-hosszabb időt, s úti élményekben gazdagon térjenek vissza. Vannak, akiket a külföldi tájak vonzanak, mások belföldön ismerkednek addig még általuk fel nem fedezett területekkel. A változatosság gyönyörködtet, tartja a régi mondás, s ez érvényes az utazásokra is. Vannak azonban olyan személyek, akik külföldre nem utazhatnak, s belföldön sem saját pillanatnyi elhatározásuk alapján változtathatnak helyet. Olvasói levelek kérdéseire válaszolva e számunkban az útlevelekkel, következő számunkban pedig a rendőrhatalósági felügyelet szabályaival foglalkozunk.

## Korlátozások

Ki nem kaphat tehát útlevelet, s miért szükséges megfosztani őt a külföldi utazás élményeitől? Miért kell egyáltalán korlátokat felállítani az ember utazási vágyai elé, mikor az utazással járó anyagi terhek amúgy is akadályai a gyakori utazásnak? Ha valaki egyszer már összeütközésbe került a törvénnyel, kizárta magát automatikusan a külföldre utazásból, vagy van még reménye arra, hogy valamikor útlevelet kapjon? Mindezekre a kérdésekre a jogszabályok alapján adunk részletesebb választ olvasóinknak. A külföldi utazásról és az útvelekről szóló törvényerejű rendelet általános megfogalmazása szerint: minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy külföldre utazzék. Ez a jog azonban a jogszabályokban meghatározott rendelkezéseknek megfelelően gyakorolható. Ez azt jelenti, hogy

magyar állampolgár csak érvényes, utazásra és meghatározott, vagy megtagadható idejű tartózkodásra jogosító útlevéllel lépheti át az államhatárt.

A kulcskérdés tehát az, ki kaphat útlevelet, s ha azt is hozzátesszük, hogy az útlevél csak kiutazási engedéllyel érvényes, ki az, aki kiutazási engedélyt kaphat? Elvileg mindenki, gyakorlatilag azonban a kör ennél szűkebb, mivel a Minisztertanács az útvelelek kiadását meghatározott körben korlátozhatja.

Ilyen korlátot jelent az a törvényerejű rendeletben meghatározott tilalom, hogy a külföldre utazás jogát nem gyakorolhatja az, akinek a kiutazása vagy külföldön tartózkodása a Magyar Népköztársaság érdekeit vagy más közérdeket sért, vagy veszélyeztet. Ha pedig az illető már rendelkezik útlevéllel, az említett körülményről értesítve az illetékes hatóság bevonja tőle az útlevelet. A Magyar Népköztársaság érdekeinek, illetve a közérdeknek a sérelmét jelentő eseteket nehéz lenne felsorolni, mivel igen sokféle lehet. Nyilvánvaló, ha a kiutazás a Magyar Népköztársaság társadalmi rendjét, területi épségét, politikai, gazdasági, honvédelmi vagy más hasonlóan fontos érdekét sért, az nem engedélyezhető, az nem engedélyezhető. Meg kell tehát tagadni (a jogszabály szerint) a külföldre utazást attól, akinek

— kiutazása a Magyar Népköztársaság belső vagy külső biztonságát, a közrendet, egyéb jelentős közérdeket, illetve mások jogos érdekeit sérti vagy veszélyezteti,

— aki valamely szocialista állammal szemben ellenséges tevékenységet folytató szervhez vagy személyhez kíván utazni,

— akinek külföldi tartózkodásához a szükséges anyagi feltételek nem biztosítottak. Ez utóbbi ponthoz megjegyezzük, hogy anyagi feltételeken a külföldi valutaellátás lehetőségét, illetve látogatás esetén a meghívó költségviselését kell érteni.

A Magyar Nemzeti Bank az ország korlátozott devizakeretére tekintettel háromévenkénti bocsátást az állampolgárok részére konvertibilis valutát. Aki

— rendőrhatalósági kényszerintézkedés hatálya alatt áll, — öt évnél nem hosszabb ideje jogellenes külföldön tartózkodóhoz kíván utazni, — felelősséggel tartozik hozzártartozója (szülő, gyermek, házastárs, élettárs, testvér) öt évnél nem régebben megvalósított jogellenesen külföldön maradásáért, és ha — olyan országba szándékozik utazni, ahol érdek- és jogvédelme nem biztosítható.

A hatóság ezekben az esetekben mérlegelés alapján dönti el, hogy megadja-e az engedélyt.

Aki ellen büntetőeljárás van folyamatban, számíthat rá, hogy útlevél iránti kérelmét valószínűleg elutasítják. Például rablás alapos gyanúja esetén attól, aki egyébként már rendelkezik érvényes utazási engedéllyel, az illetékes hatóság bevonhatja az útlevélét,

mivel — ha valóban ő volt az elkövető — így az igazságszolgáltatás alól kivonhatja magát. Ha azonban például tartási kötelezettség elmulasztása miatt indult ellene eljárás, lehet, hogy engedélyezik Csehszlovákiába történő utazását, beteg nagynője meglátogatása céljából.

Büntetett előélet esetén ugyancsak megtagadható a külföldre utazás. Mint ismeretes, büntetett előéletűnek az tekintendő, aki még nem mentesült a büntetéshez fűződő hátrányos következmények alól. A mentesített személy mentesül azon hátrányos következmények alól, amelyeket az elítéléshez jogszabály fűz. Erre tekintettel az útlevélkérelmet sem lehet pont alapján elutasítani, mivel mentesülése folytán a hatóság mérlegelési lehetősége megszűnt.

A második, mérlegelésre okot adó körülmény, ha a rendőrhatalósági kényszerintézkedés érvényesül. Ezzel következő számunkban foglalkozunk. A jogellenesen (öt évnél nem hosszabb ideje) külföldön tartózkodóhoz történő utazásnál

többek között azt kell mérlegelni, milyen célból kívánják őt meglátogatni. A látogatás végződhet úgy is, hogy a látogató is kintmarad, vagy éppen hazatérésre bírja a kint tartózkodót. Más a megítélés, ha betegség, haláleset vagy más jelentős családi ok miatt kerül sor az utazásra. Ugyanez a mérlegelés alapja abban az esetben, ha a hozzájáruló felelősséggel megállapították rokoni jogellenes külföldön maradásában. Végezetül

az állampolgárok védelme érdekében megtagadható az engedély, ha olyan országba kíván utazni, ahol érdek- és jogvédelme nem biztosítható. Például hazánk és az adott ország között nincs diplomáciai kapcsolat, feszült a két ország viszonya stb.

Meghatározott ideig, de legfeljebb az elkövetéstől számított öt évig kizárható a külföldre utazásból az, aki

— útlevelet a hatóság félrevezetéseivel akar szerezni, vagy útlevélkérelmében valótlan adatot közölt,

— útlevélét visszaélt, így különösen a korábbi külföldi tartózkodását önkényesen meghosszabbította, külföldön engedély nélkül munkát vállalt, vagy más állam területére távozott, mint ahová utazásának engedélyezését kérte,

— külföldi tartózkodása alatt a Magyar Népköztársaság állampolgárához nem méltó magatartást tanúsított,

— korábbi külföldi utazása során vám- vagy deviza-bűncselekményt, illetve szabálysértést követett el,

— elzárással sújtható szabálysértést követett el.

Az útlevélkérelmemben valótlan adatok feltüntetése egyébként szabálysértés, amely 1000 Ft-ig terjedő pénzbírságot eredményezhet. 3000 Ft-ig terjedhet a pénzbírság az időn túli visszatérés, illetőleg a kérelemben fel nem tüntetett államokba utazás esetén. Végül, aki a külföldön tartózkodás szabályainak megszegésével tartózkodik külföldön, szabálysértés címén 10 000 Ft-ig sújtható pénzbírsággal.

A magyar állampolgár külföldön is köteles hazája törvényeit betartani, s a Magyar Népköztársaság állampolgárához méltó magatartást tanúsítani. Például egy külföldön elkövetett árúházi lopás alkalmas arra, hogy általánosítsanak, s minden magyar turistát vagy látogatót gyanakodva fogadjanak az adott országban.

Az ilyen cselekményt elkövető személy ismételt kiutazása már a közérdeket is sértetheti, s az útlevél kiadásának automatikus megtagadását eredményezheti.

Végezetül utalunk arra, hogy a külföldre utazás és a külföldön tartózkodás szabályainak a kijátszása: bűncselekmény. Így aki a Magyar Népköztársaság államhatárát engedély nélkül, vagy meg nem engedett módon lépi át, a külföldre utazás és a külföldön tartózkodás szabályainak kijátszásával tartósan külföldön marad, és ezzel a Magyar Népköztársaság érdekeit jelentősen sérti, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Így például az az ismert sportoló, aki külföldi útjáról nem tér vissza, magatartásával jelentősen sérti az ország érdekeit. Belföldön és külföldön széles körben ismerik. Külföldön is tudják azt, hogy a sportolók gyakran utazhatnak, kedvezményekben részesülnek, s ha mindezek ellenére valamelyikük külföldön marad, ez megfelelő propagandaanyagot szolgáltathat ellenségeinknek, mondván, valamilyen nyomós oka lehet annak, hogy az otthon megbecsült ember mégis a hontalanságot választja. A jogellenes külföldön maradás bűnténye, ha ezt felhasználják a Magyar Népköztársaság hátrányára, bűncselekmény, függetlenül attól, hogy az elkövető kívánta-e ezt, vagy sem.

Dr. L. Gy.

## „Nem hittek nekem...”

Balogh Sándor huszonhat éves fiatalember, aki immár másodszer van börtönben; először 1974-ben ítélték el verekedésért, akkor két évet kapott; s most erőszakos nemi közösülés miatt 4 év börtön a büntetése.

Az egészben az a különös, hogy nem vállalja. Váltig azt hangsúlyozta, hogy nem ő tette, s hogy nyomatékokat adjon szavainak, az ítélet után öngyilkossági kísérletet követett el. Szerencsére észrevették, s megmentették. De azóta is, szinte monomániásan hajtogatja, hogy nem ő volt, hogy mások, illetve más helyett üli büntetését. Az egész ügyben nem a macakosság a meglepő, hiszen nagyon kevés ember az, aki egy az egyben elismeri az ítélet jogosságát, hanem az, hogy a büntetése letöltése után is keresni fogja az igazát, s addig nem nyugszik, mondja, míg meg nem találja az igazi bűnöst.

\*

Miért ez a mély és igazi elkeseredés? Nemcsak a szűgyen, s a négy év börtön, hanem ami ennél sokkal súlyosabb, az egész élete a tét! Hiszen felesége van és kisgyereke, aki nem is olyan kicsi, hiszen immár harmadik osztályos tanuló. Mondanom sem kell, a feleség válni akar, s ami ezzel egyet jelent, a gyerekek sem akar többé tudni az apjáról. Ha valóban bűnös, akkor megérdemli, hogy szerettei elforduljanak tőle, de ha nem az, akkor viszont ez még csak tetézi a büntetését, s valóban ok arra, hogy az elkeseredés mély kútjába zuhanjon.

Balogh Sándor Budapesten lakott, de Miskolcon nevelkedett. Ott vannak barátai, barátnői, gyakran utazik ebbe a városba, s ilyenkor mindig felkeresi őket. Legutóbb is ez történt, a nagymamája temetésére utazott, de amikor megtudta, hogy aznap van a nyugdíjasok találkozója, elment és együtt szórakozott a barátnőjével, s annak egy társnőjével. Majd másokkal, ahogy ez ilyen helyen lenni szokott. Bort, pezsgőt rendelt, táncolt stb.

De éjfélkor hirtelen véget vetett a mulatságnak. Taxiba ült, és a Tiszai pályaudvarra juttatott. Ott megvette a jegyetek Hernádnemetibe. De elaludt a vonatban és Szerencsen állt meg, ahonnan csak hajnali ötkor tudott elutazni. Azok a jegyek, amelyekkel Szerencsre ment, megvannak, de azok nincsenek, amelyekkel továbbutazott!! Az ő elmondása szerint elképzelhetetlen, hogy ne emlékezzen rá a kalauznő, aki kezelte a jegyét, s azok az emberek, akik akkor ott, a szerencsi állomáson szolgálatban álltak. Ő váltig azt állítja, hogy mindez így történt. Tehát azt, hogy 12 órakor vonatra szállt, s ötkor utazott ismét, Szerencsről Hernádnemetibe...

Mindez azért érdekes, mert az erőszakos nemi közösülés Miskolcon, hajnali két óra körül történt! S az ő elmondása szerint tehát ha elutazott Miskolcra, s Szerencsen volt, akkor semmi esetre nem lehetett Miskolcon.

Csak az a bökkenő, hogy ezt nem tudja hitelt érdemlően bizonyítani, kivéve az elutazását dokumentáló jegyekkel. A nemi erőszak áldozata viszont őt nevezi meg tettesként.

Ami az egészet még különösebbé teszi, az az, hogy nagyon is jól ismerte a lányt, gyakran találkozott, hiszen a barátnője barátkozott vele, s hármában is sokszor időztek együtt.

Ebből az is következik, hogy a fiú, ha akarta volna, akkor egyszerűen nem a barátnőjének, hanem neki csapja a szelet! Magyarán, ha nagyon akarja, udvarlással is megkaphatta volna a lányt, ehhez nem kellene erőszakhoz folyamodnia, ami teljes mértékben távol áll tőle, hiszen egyetlen egy lányjal sem bánt soha durván, nem készítette egyiket sem akarata ellenére sem-mire sem.

Az erőszak viszont tény, akkor éjjel valóban megerőszakolta valaki a lányt, s az orvosnál és a rendőrségen egyként az ő nevet mondta... Ha nem ő volt, a lány miért mondta volna? Elképzelhetetlen, hogy egy kedves ismerős fiút ilyen szörnyű váddal illessen valaki, ha nem bűnös az illető.

\*

Egyszerűen nem értem, hogy miért állítja ezt — mondja Balogh Sándor — én egy újjal nem nyúltam hozzá, sem akkor éjjel, sem máskor. Most már kezdek beletrödni, de amint kiszabadulok, megkeresem őket, őt és az édesanyját, s tisztázom velük a történeteket, mert egyszer mindenképp ki kell derülnie. Jó, rendben, tönkretették az életemet, elfordult tőlem a feleségem és a gyerekeim, de ahhoz ennyi szenvedés után jogom van, hogy kérdéseket tegyek fel nekik. Mert van néhány kérdésem, amire a bíróság előtt sem kaptam választ. Amit sem ő, sem az anyja válaszra sem méltatott. Ha szabad ember leszek, mond, első dolgom az lesz, hogy elmegyek hozzájuk és tisztázom a dolgokat.

— Mi a célja ezzel?

Azonkívül, hogy magamat is megnyugtatom, még az is közrejátszik, hogy nem bírom elfogadni, hogy bűnösnek mondjanak egy olyan ügyben, amihez semmi közöm. S ezt megmondom nekik is, és kíváncsi vagyok, hogy néznek a szemembe. Olyan ember szemébe, akik ők tettek tönkre! Mert lehetetlen, hogy egy ember, mármint én, olyat tesz, ami mindazzal ellentézik, amit immár huszonhat éve teszt... Ha azt mondják nekem, miért állítanak a a lány, ha nem úgy volt? Én erre is válaszolhatok. Hátha valamelyik egyetemista sráca volt, akit fedezni próbált, akihez talán hozzáegyek feleségül, akinek épp ezért nem akarta tönkretenni az életét, Nekem viszont, aki csak egy segédmunkás vagyok, ráadásul már voltam börtönben, nekem nem számít! Gondolhatják ők! És hol van a bizonyíték mindarra, amit ők állítanak? Ők is csak mondják a magukét, azzal a különbséggel, hogy nekik hisznek, nekem meg nem! Ha én valóban arra tettem meg a lányt, amit állítanak, akkor a ruhámon meglátásna minden, a vér, a föld, a sár stb. De semmi nyoma nem volt rajtam, pedig világos, galambszürke öltönyben voltam, s ebben utaztam egész éjjel. Csak-csak feltűnt volna valakinek, hogy ni, milyen vércsokcs ruhában császárkál ez a fickó, nézzük meg, hátha valamit elkövetett. De senki nem szólt rám, mert makulátlan tiszta volt a ruhám, s ilyen volt, amikor hazamentem a rokonaimhoz. Ők is meglepődtek volna, ha beálltok hozzájuk véresem, sasosam, s biztos, hogy nem fedeztek volna, hanem megmondják a rendőroknak. De senki egy rossz szót nem mondhatott rólam. Mert nem volt alapja. Tehát, sok-sok mondandóm lesz majd, ha kiszabadulok. Az biztos, hogy én nem hagyom abba. Nem fogok egész életemben bűnhődni olyan eset miatt, amit én nem, de valaki biztos elkövetett... De ki? Ez lesz az a kérdés, ami a hátralevő éveimben foglalkoztatni fog. Hiszen nekem, mint embernek, végem van!!

\*

Igyekeztem hűséges krónikás lenni. Amit ez a fiatalember elmondott, helyenként és talán egészében is meggyőző. De legyünk óvatosak! Az élet már produkált ennél különböző történeteket is, tehát csak annyit mondok, hogy a történet figyelemre méltó...

Ellenvetéseket is lehetne tenni, mert mi van akkor, ha mondjuk, részeg volt, s beült az úgynevezett filmszakadás? Ha mindez úgy esett meg vele, hogy nem emlékszik semmire, s egyszerűen emlékeztetkieséssel állunk szemben? Mondom, ezek csak feltevések. A tény, hogy Balogh Sándor börtönben van és négy évet kapott erőszakos nemi közösülésért.

A. J.

## Kolbászból a kerítés

Ugyan ki ne tudna hatalmas meséket mondani távoli országokról, s azokról az emberekről, akiket jó vagy rossz sorsuk odavetett? De csak állmunkban van kolbászból a kerítés azokban az országokban is, amelyekről mostanában is oly sok szó esik. De a szó elhangzik, s ennek az a következménye, hogy főleg a fiatalabb emberek mindent készpénznek vesznek, amit hallanak. S milyen érdekes, csak a szepet, a jót, a lehetőségeket hallják meg, s közben megfeledkeznek azokról a jelenségekről, amelyek igen-igen megkeserítik az ottlakók emberek életét. Tehát, a bennszülöttekét, azokét az embereket, akik nemzedékek hosszú során keresztül már elértek valamit, s nem idegenként vetődtek azokra a partokra, azokra a földekre, ahol most is élnek.

Ma már, főleg a rendszeres külföldi utazások nyomán enyhült ez a gond, de még mindig akadnak kalandvágyó fiatalok, akik fogják magukat, s nekiindulnak a bizonytalannak. S aztán vagy hazajönnek, vagy kint vergődnek érzelmiségi egzisztenciális zavarok közepette. Mert a gyökereket sem könnyű kitépni a hazai földből, de ennél sokkalta nehezebb idegen ég alatt gyökeret növeszteni.

Mindezt nem nemzeti elfogultsággal mondatja velem, hiszen ésszerű magyarázata van mindennek, s könyv-

tárnyi irodalma, amely az emigrációval, annak tagjaival, lelkiéletével foglalkozik, s tudósa, szakemberek egész hada állítja, hogy a legtöbb emigráns valamiképpen sérült lesz, s ez egész életében elkerüli, s csak majd valamikor a harmadik nemzedék táján alakul ki egyfajta összhang az ő- és új haza között. De ehhez csaknem fél évszázad kell. Erdemes-e ezt megkövetelni?

Azt hiszem, az az öreg kanadai magyar mondta ki, hogy mi is az igazság abban, amit az „önkéntes emigránsjelöltök” csak egyoldalúlag hangsúlyoznak: „Az lenne a jó, ha irthon dolgoznánk, s Kanadában kapnánk a fizetést!” Utalván arra, hogy nemcsak a természet bőkezűsége tehet gazdaggá egy-egy országot, hanem állampolgárainak erőteljes, értelmes munkája.

Ha mi, egyes emberek, s az egész ország lakossága úgy dolgoznánk, ahogy azt másutt már régóta megszokott és természetes, akkor nálunk sem lenne annyira gond és nehézség, s nem törné meg gazdaságunk lendületét a világgazdasági válság sem, amely most sújtja az egész világot.

Az ember nem futhat el saját sorsa elől, ha komolyan veszi az életet, akkor a maga hazájában is boldogul, ha nem, mehet a világ bármely sarkába, sikertelen ember marad.

A. J.



# Azóta hat hónap telt el

Pintér József január 20-án Allampusztán székést kísérelt meg. Rövid idő múlva elfogták, bíróság elé állították, s elfűtelték. Jelenleg Balassagyarmaton tölti büntetését. Ott beszélgettünk.

— Több mint hat hónap telt el az emlékezetes nap óta. Hogyan látja ma akkori cselekedetét?

— Nagyon súlyos következményekkel járt. A bíróság egy évre ítélte el, s a feltételes kedvezményből is kizárt. Így tizenhét hónappal hosszabbítottam meg a büntetési időmet.

— Fiatalembert, jóval harminc alatt. Első büntényesként került Allampusztára. Miért akart megszökni, hová akart menni? Egyáltalán számított arra, hogy végleg sikerül elkerülnie a hátralevő idő letöltését?

— Talán először nem is gondoltam a következményekre. Hirtelen, vaktában jött az egész... Egyszerűen nem is tudtam, hogy mit teszek. Csak menni akartam, menni... Nem hallottam, nem láttam... Jó helyem volt Allampusztán, semmi panaszra nem volt okom. Szívesen végeztem a munkámat, kint, a táborban is megfelelően, kulturáltan töltöttem a szabad időmet is. Többször kaptam dicsőrejtést és jutalmat is... Sajnos az egyik elítéltársammal nem tudtam kijönni, civakodtunk, veszekedtünk. Idegileg kikészített. Nem bírtam tovább...

— Más megoldás nem adódott volna?

— Akkor úgy éreztem, hogy nincs kiút.

— És most hogyan látja, lett volna más megoldás is?

— Igen! Nagy ostobaságot követtem el, a legrosszabb „megoldást” választottam.

— Minden elítélt tudja, hogy a szökés milyen következményekkel jár.

— Igen... de...

— Bizott a szerencséjében?

— Azóta is számtalanszor felidézem azt a délelőt. Kigugrottam a társaim közül. A brigádvezetőm utánam szaladt. Kialtott: Pinyó, állj meg! Az istenért, ne legyél ostoba...! Futottam... Hátulról lövés dörrent... Ekkor megálltam...

— Idegileg teljesen kikészült. A Kalocsai Járásbíróság első fokán hat hónapra ítélte, az ügyész fellebbezett, a megyei bíróság súlyosította a büntetést.

— Nős?

— Nem.

— Kivel tartja a kapcsolatot?

— A szüleimmel. Rendszeresen meglátogatnak.

## Fontos cím

Hogy ki, miért tetoválja a testét, hosszú tanulmányt igényelne. A lényeg az, hogy az emberek többsége bizonyos idő után szídjá önmagát, amiért ilyen ostobaságot követett el.

A Heti Híradó hasábjain már többször írtunk arról az eljárásról, amellyel elűntethetők a bőrbe mélyen beivódott festékesemesek, a nemkívánatos rajzok, ábrák, feliratok.

Az egyik fiatalokú szabadult — olvasva korábbi írásainkat — arról érdeklődött, hol, hogyan végzik el az orvosi beavatkozást. Leveléből idézek néhány sort.

„... Szabadulásom óta sikerült rendes kapcsolatot teremtenem, ez a „megbélyegzés” — mármint a tetováció — jelenlegi társaságomban, ismeretségi körömben zavar...”

Nos, neki is, másoknak is felhívjuk a figyelmét, hogy Budapesten, a VIII. kerületben, a Mária utca 41. szám alatti Bőrgyógyászati Klinikán lehet jelentkezni.

Nem árt megjegyezni a címet...

— Z —

— Ők mit szóltak az újabb bűncselekményéhez.

— Egyetlen gyerek vagyok. Amikor édesanyám megtudta, hogy letartóztatnak, idegösszeomlást kapott. Hosszú ideig kórházban ápolták... Nem mertem megmondani, hogy meg akartam szökni, hiszen mindig arra kért, hogy rendszeresen viselkedjek, vigyázzak magamra, tudta, hogy akkor feltételes kedvezményrel korábban szabadulhatok és visszatérhetek közéjük... Ha megtudná, hogy nemhogy korábban nem mehetek haza, hanem csak jóval később, szörnyen megviselné, így egyelőre még nem mertem megmondani neki a történeteket. Ezért vagyok mostanában ilyen feszült idegállapotban. Sajnálom a szüleimet.

— Allampusztán a mezőgazdaságban dolgozott, itt pedig a cipőgyárban. Az elhelyezés között nagy a különbség.

— Össze sem lehet a kettőt hasonlítani. Ott szabadban voltunk, a táborban nagyobb volt a mozgási lehetőség.

— Ha meg nem történtté lehetne tenni az előzőt, megkísérelné újra a szökést?

— Nem, nem, soha többet...

— ZIMM —

## Játékvásár

A büntetésvégrehajtási intézetekben általában csak a nagyobb ünnepek előtt rendeznek játékvásárt. Karácsony, gyermeknap táján bőséges a választék a szép és új játékokból.

Örömet, meglepetést szerezni azonban más alkalomkor is lehet. Erre gondoltak Balassagyarmaton, amikor a különböző életkorú gyerekek számára kiállított játékokból választhatk az elítéltek.

Babák, építőköcskák, ügyességi összerakók, hajók, autók, repülőgépek. A nagyobb gyerekeknek vásárolhatnak búvós kockát, búvós kigyót, számoló- és kvízzjátékokat.

A vásár iránt élénk volt az érdeklődés. Gondolom, sok családban nagy örömet okoz majd a postás, amikor belépett a váratlan ajándékokkal, amelyet apuka küldött...

— Z —

## Sarkadi Imre:

# A szökevény

Kedden este haladtunk át Újhelyen, a mi tanyánkhoz olyan közel, hogy ha az őrmester úr egy óra eltávoztát ad, hát haza tudok ugrani. Kérjem, ne kérjem...? Jó lett volna, mert igen el voltam már tetvesedve. De nem mertem kérni, pihenőt se kaptunk, s menetből nincs eltávozás.

A többiek biztattak, hogy ne törődjek vele. Lépjek haza, majd utolérem őket valahol, hiszen egész éjszaka csak nem megyünk. Bár nem tudta senki, hogy nem megyünk-e egész éjszaka. Tíz óra felé járhatott, az országút kanyarulatához értünk, innen legközelebb a tanya. Három dűlőt mindössze. De fordultunk, s ettől kezdve egyre messzebb lett. — Hát én hazamennék a helyedbe — mondta Pap Dani. — Haza én.

— Nem folytatta tovább, de éreztem, hogy ő csakugyan hazamenne. S ahogy hallgattunk, mentünk előre, s hogy egyre nehezebb lett az ember vállán a puská meg a zsák, éreztem, hogy Pap Dani is arra gondol, amire én.

Ha hazaugranék, ágyban aludhatnék az éjszaka.

— Ők mit szóltak az újabb bűncselekményéhez.

— Egyetlen gyerek vagyok. Amikor édesanyám megtudta, hogy letartóztatnak, idegösszeomlást kapott. Hosszú ideig kórházban ápolták... Nem mertem megmondani, hogy meg akartam szökni, hiszen mindig arra kért, hogy rendszeresen viselkedjek, vigyázzak magamra, tudta, hogy akkor feltételes kedvezményrel korábban szabadulhatok és visszatérhetek közéjük... Ha megtudná, hogy nemhogy korábban nem mehetek haza, hanem csak jóval később, szörnyen megviselné, így egyelőre még nem mertem megmondani neki a történeteket. Ezért vagyok mostanában ilyen feszült idegállapotban. Sajnálom a szüleimet.

— Allampusztán a mezőgazdaságban dolgozott, itt pedig a cipőgyárban. Az elhelyezés között nagy a különbség.

— Össze sem lehet a kettőt hasonlítani. Ott szabadban voltunk, a táborban nagyobb volt a mozgási lehetőség.

— Ha meg nem történtté lehetne tenni az előzőt, megkísérelné újra a szökést?

— Nem, nem, soha többet...

— Z —

# Jártamban- keltemben...

Autóbuszszal érkeztem két napra a dunántúli megyeszékhelyre. Korábban egyszer már gépkocsival jártam a bv. intézetben, ahová most is igyekeztem. Kis utazószatyrommal a kezemben, gyalog indultam el.

Amikor a város közepén a forgalmas útkereszteződéshez értem, teljesen elbizonytalanodtam: merre is induljak tovább? Amint tűnődtem, látom, hogy két rendőr közeledik felém. Amikor a közembe értek, fölük érdeklődtem: hogyan jutok el a bv. intézetbe?

— Megy itt az utcán tovább, s az utca végénél levő téren van — mondja egyikük, s közben látom, hogy gondosan szemügyre veszi a kezemben levő pakkomat. — Csak nem bevonuló...? — kérdezte kis szünet után olyan hangsúllyal, hogy a kérdésében már a válasz is benne volt.

Egyszer az egyik intézetben egyedül (civil ruhában) indultam el a körletfolyosón a nevelési szolgálat vezetőjének a folyosó másik végében levő irodájába. A körleten egyébként előzetesek zárkái sorakoztak.

Már az iroda előtt jártam, amikor az ott posztoló folyosó-ügyeletes főtörzs szigorúan rám szólt: — Hát maga...? Mit mászkál itt?!

— A főhadnagy úrhoz megyek... — dadogtam hirtelen a meglepetéstől. Ő hivatott... — mutattam az előttem levő ajtóra.

— Az más! Akkor menjen, ne mutogasson! — szólt, még mindig erőlyesen.

Réggelente a Fővárosi Bv. Intézet budai épületében kezdtem a munkámat. A minap éppen látogatás volt. A kapu előtt a hozzátartozók már türelmetlenül toporogtak, izgatottan várták a bebocsátás pillanatát. A kapuhoz érve, utat kértem tőlük és becsengettem.

Ismerős ör nyitotta ki a szürke vasajtót és hangos köszöntéssel üdvözölt. A kapun belül mutattam meg neki a szolgálati igazolványomat, ezt a várakozók már nem láthatták.

— Na tessék! Már a börtönbe is csak protekcióval juthat be az ember! — jegyezte meg jó hangosan az egyik látogató.

Az egyik intézetben büszkén újságolta a nevelő, hogy szinte már teljesen kész az új kultúrtermük, érdemes megnézni.

Elindultunk tehát az intézet pár száz méterrel odábbi, még felújítás alatt levő részlegébe. A bejárati folyosó melletti épületrészben alakították ki a gyengélkedők szobáját, amelynek rácsos ablakán keresztül egykedvűen nézték a szobában sétálgató betegek az erre tévedt idegeneket.

— Oh, az iskoláját! — kiált fel a kíséretemben levő nevelő. — A kulcsot meg az irodában hagytam.

Noha az ajtó valóban gondosan zárva volt, az ajtókeretből hiányoztak az üvegek. Így azután egy-kettőre átbújunk a beüvegezetlen részen. Látván ezt a betegszoba ablakában álló férfi, megszólal félhangosan, hogy mi is jól halljuk:

— Én is így mentem be annak idején, ezért töltök itt három évet.

Riportot készíteni mentem az egyik nagyvállalathoz, ahová gyakran érkeznek börtönből szabadultak. A gyár hívatásos pártfogója, akit személyesen is jól ismertem, elfelejtette leadni a nevemet a portára.

— Kovács István pártfogó urat keresem — mondtam a kedves, idős portás néninek, amint a kapu melletti várakozóba léptem. Úgy látszik, ő már megszokta, hogy a pártfogót gyakran keresik, mert nem kérdezte ki vagyok, csak vette a telefonkagylót és tárcsázott.

— Pista bácsi, keresik — mondta a kagylóba, s a rövid válasz után le is tette.

— Mindjárt jön magáért — nyugtatott meg.

— Köszönöm — feleltem és várakoztam tovább.

— No, hozzánk jó helyre jön! — szólalt meg a portás néni kis idő múltán. — Ha megbecsüli magát, meglátja, Pista bácsi mindent megtesz azért, hogy ne jusson vissza... Mosolyogtam és bólogattam a fejemmel. Miért is ingattam volna meg jóhiszeműségében?

# Mindennek van határa

Amióta rendezett társadalomban él az ember, hogy elejét vegye a szabadosságnak, gátakat, korlátokat, határokat állít föl. S azok, akik ezt nem veszik figyelembe, előbb-utóbb a közösség ítéletével találkoznak.

De nemcsak a társadalom, a közösség állít föl tilalomfákat, hanem az egyes ember is, mondván, ezt nem tehetem, mert árt nekem. S bármenynyire is szeretné megszegni a maga állította tilalmát, nem teszi, mert tisztában van a következményekkel.

Sokat beszélünk róla, adatokat, tényeket, világranglistákat közlünk az alkoholról, fogyasztásáról, arról, hogy milyen egészségügyi károsodásokat okoz. Nem véletlen, hogy korunk egyik legpusztítóbb betegsége lett az érendszeri megbetegedés, amely a halálozási okok sorában a második helyen áll.

Es mégsem történik semmi. Képmutatás lenne, ha megfedlekneznék arról, hogy az életmódunkhoz hozzátartozik az ital is! És ez nem is lenne baj. Ha mindenki tudná a mértéket, s azt, hogy hol a határ. Mert ugyan ki ne kérné ki magának és joggal, ha a szemére vetnék, hogy megivott egy-két pohár bort, vagy rövid italt?!

Ma már az alkoholizmus elleni harc leglelkesebb és leghatározottabb szakemberei is elhatározták magukat a teljes szesztilalomtól! Inkább azt hangsúlyozzák, hogy mindenki annyit igyon, amennyi jólesik neki... S nem annyit, amennyi belefelel! Mert az nem lehet igaz, hogy valakinek „jólesik”, ha a sárga földig leiszja magát... Az ital is olyan, mint a gyógyszer, kismértékben hasznos, nagymértékben káros, s nem lehet nyakra-főre inni. Illetve lehet, csak nem érdemes!

Legutóbb az egyik bv. intézetben kilenc emberrel beszéltem, s mind a kilenc ember ügyében nyilvánvalóan fő készlet, fő bujtogató volt az ital. Nem állítom azt, hogy megiszúnna a bűnözés, ha az emberek mértékkel élnének az itallal, de abban biztos vagyok, hogy komolyan lecsökkenne a bűnyűgyek száma.

Ez a kilenc ember nem került volna a mostani helyzetbe, ha nem issza le magát a sárga földig... mert gondoljuk csak el, mennyire lehet eszénél az ember, aki szerelmi bánatában négy nap és négy éjszaka iszik, hiszen azt

Hogy ezeknek is éppen most kellett jönni.

Ahogy megették, vidámabbak lettek valamivel. A zubbonyos pálinkát vett elő a zsebéből, s végigkínálta a többi is vele. Anyám szorgoskodott volna, hogy ad hozzá poharat, de leintették: jó az nekik úgy is. Akkor meg azt kérdezte, hogy találhat-e a többieknek is, és kezdte leszedni a tányérokat, hogy majd elmossa. De megint mondták, hogy jó az úgy is, nem kell az időt vele tölteni. Csak éppen felállni és kimenni nem akartak. A sapkás is, aki legelőször jött be, s a sapkáját evés közben sem vette le, nézett most rám. Ő is csak nézett egy darabig, mint a másik, ahogy egy lovat néz az ember a vásáron, aztán azt kérdezte:

— Maga katona?

— Igenis — mondtam.

— Úgy. Szóval katona. — S hallgatott, de nézett tovább.

— Szép katonaságunk van — mondta a zubbonyos.

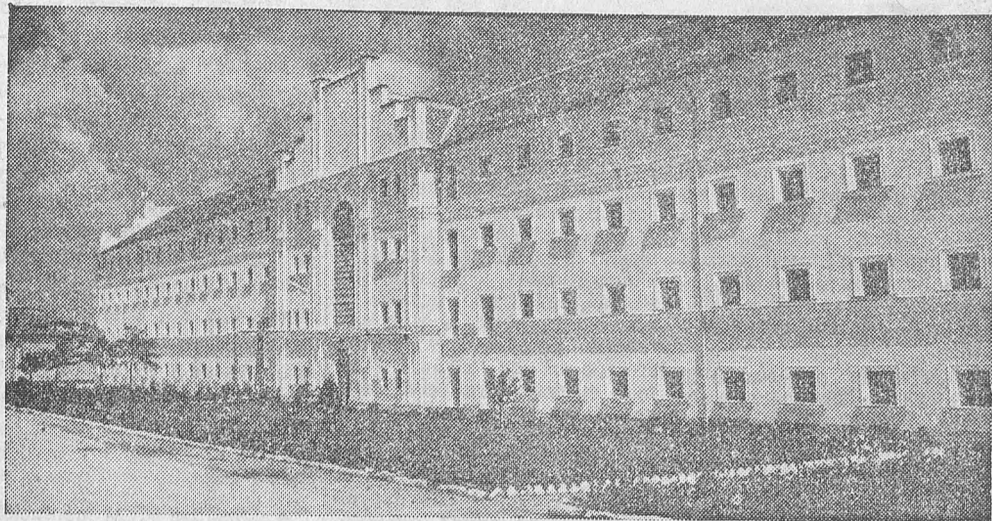
— Így aztán nem csoda, ha egyre hátrálunk.

Már láttam, hogy baj lesz. Még eddig nem is kérte semmi igazolást, mit csinálnak ezek, ha meg tudják, hogy eltávozásom sincs.

— Hol a csapatod? — kérdezte a sapkás.

— Alázatosan jelentem — kezdtem, de nem tudtam folytatni. Nem tudtam, hogy tegnap óta hova ment a csapatod, azt meg nem mondhatom, hogy tegnap még itt volt,



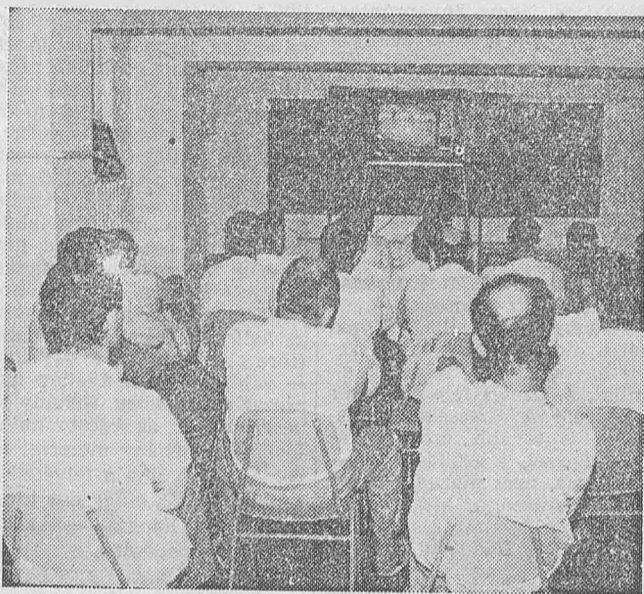


## Kőhidai képek

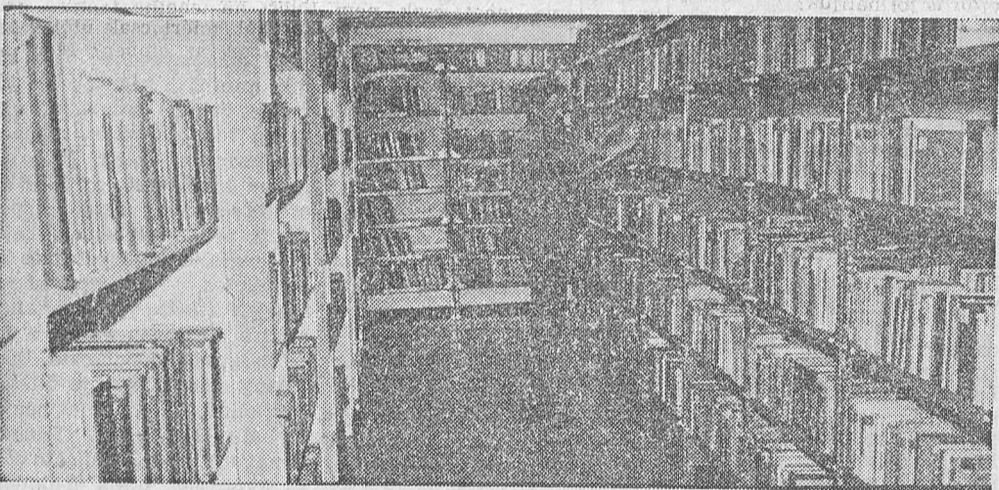
A sopronkőhidai intézetben a mindennapos termelőmunka mellett ebben az évben a lakókörletek felújítása jelentette a legnagyobb feladatot, és hozott kedvező változást a körleteken.

A lakózárkák kifestésén, berendezési tárgyainak felújításán túl otthonosabbá tették a szabadulózárkát is. Megfelelően kialakították az évi pihenőidejüket töltők zárkáit is. Ezeknek a zárkáknak a közelében van a tv-terem, ahol ki-kidvedve szerint nézheti a napi televízióműsort; ezen a részen van az új, olvasóteremmel ellátott, több ezer kötetes könyvtár, ahonnan egyébként a pihenőidejüket töltők társasjátékokat, sakkot, dominót is kölcsönözhetnek.

Ugyancsak itt van a hangtechnikai eszközökkel jól felszerelt, felújított rádióstúdió is, ahol igen változatos és színvonalas műsort állítanak össze.



Kép és szöveg: D. K.



— Hol volt legutóbb? — recessent rám a zubbonyos.

— Újhelyen — alázatosan jelentem.

— S keresi, ugye?

Gúnyosan nevettek mindannyian. S azt kezdtek emlegetni, megvetően, hogy teze van az ország katonákkal, akik mind a csapattestüket keresik. Egy kicsit néztek rám bután, aztán intett a zubbonyos.

— Hozd csak ide a papírjaidat.

Hoztam. Az ajtóból láttam, hogy néz utánam Margit ijedten, s hogy gyúrja a köténye sarkát a kezében.

Kutatgattam a zsebeimben, hogy teljen az idő, pedig kivehettem volna egyszerre is. Az ablakra néztem, hogy hátha kiugranék. De hát minek, odakinn is vannak.

Izzadt voltam, mire visszamentem a könyvvél. Adtam a zubbonyosnak, s gondoltam, hátha nem nyitja ki. De kinyitotta mindjárt, végigfuttatott benne, egyszer felnézett rám, aztán újra visszalapozott a könyvben. Átpörgette vagy kétszer, s nem szólt semmit. Aztán megint rám nézett, s az asztalra lökte a könyvet.

Rágyújtott egy újabb cigarettára, aztán azt mondta a sapkásnak:

— Szólj a többinek, hogy jöhetnek enni.

S felállt lassan az asztaltól, elsétált vagy kétszer az ajtóig meg vissza.

— Hiszen csak tegnap jött meg este — mondta akkor az anyám neki, hogy jobb kedvre bírja. En bántam, hogy ezt mondta, mert ha a zubbonyos tudja, amit tud, minek beszélünk róla. Míg nem esik szó az ilyenről, nem olyan rossz a helyzet.

— Tegnap este — mondta elégedetten, s még bólintott hozzá. Mintha erre várt volna. S rám is nézett a szeme sarkából, de csak úgy, mint egy tárgyra a szobában. Mintha nem is törődne már velem. S így is viselkedett — gondoltam, akkor nem is lesz tán semmi belőle. Vissza kellene venni a könyvemet. S nyúltam volna utána az asztalra.

— Hagyd — mondta. Közben a sapkás visszajött a többivel. Azok leültek, ezek felálltak, láttam, hogy az anyám kezdi nekik kirakni a tányérra az ételt. Margit is segítette neki. Szűk lett egyszerre a szoba, az apám úgy állt az ajtó mellett, hogy útban ne legyen egyiknek se.

— Na, gyere csak — intett felém a zubbonyos.

Ment elől, én utána, hogy megvárjam, míg kijönnek a többiek, s becsukjam mögöttük az ajtót. — Eredj, eredj — mondta a sapkás, aki mögöttem jött. Láttam, hogy az üvegen keresztül néz utánam az apám. A kutva ott sündörgött a lábam körül.

— Eredj te — mondtam neked, hogy ne alkalmatlankodjék. Még oldalba rúgják ezek.

Mi meg mentünk át az udvaron, egy kicsit megállt a zubbonyos szétnézni, megálltunk mögöttem mi is. Aztán elindultunk a kazlak felé, végigmentünk az egyik mellett, a zubbonyos végéig megállt a zubbonyos, újabb cigarettára gyújtott.

— Na, állj csak ide — mondta.

Odaálltam, ahová mutatott. Ők meg indultak el tovább, de ahogy visszanézett rám a zubbonyos, még rám kiáltott: — Arccal a kazalnak. Hátra arc.

Megfordultam, s néztem magam előtt a kazlat. Azok mentek a hátam mögött, három vagy négy lépést. Hallottam, hogy csikorgott a nedves szalma a csizmájuk alatt. Ott megálltak, topogtak, közben biztosan leszedték a géppisztolyt a vállukról, s onnan, három-négy lépésről lőnek le mindjárt.

Még hozzá úgy, hogy ki se hallgattak. Meg se kérdeztek, csak megnézte a katonakönyvem... Az jutott eszembe, hogy hiszen lehetett volna nekem esetleg szabadságos levelem, aztán ha lett volna, de véletlenül kicsúszott volna a könyvből, akkor most igazságtalanul... S hirtelen egészen úgy éreztem, mintha csakugyan lett volna, csakugyan kicsúszott volna, s megfordultam, hogy megmagyarázzam nekik a tévedést. Már álltak egymás mellett mind a négyen, s a

géppisztolyával babrált valamit a sapkás, a másik három meg erre várt, azért nem löttek még eddig. Oda se néztek, hogy megfordultam. Vártam egy másodpercig, mert nem tudtam hogy kezdeni, aztán jó hangosan azzal kezdtem, hogy alázatosan jelentem...

— Alázatosan jelentem, kicsúszott a katonakönyvből a szabadságos levél — s közlebb mentem egy fél lépéssel —, s csak azért nem vettem észre. Százados úr, tessék csak, mindjárt megkeresem... — szerettem volna visszavinni őket a házhoz, hátha csakugyan volt szabadságos levelem... meg ott van különben is az anyám, az apám, Margit, a kutya... azt is elküldtem... s ha tudom, nem jövők ilyen gyanútlanul ki velük... Azt hittem, hogy csak valamit akarok... — Alázatosan jelentem, azonnal hozom... — mondtam újra sebesen. S végigtöröltem a homlokom az ingem ujjával.

Azok nem hallgattak rám, még egy fél lépést közeledtem, nem hallgattak rám, lehet, hogy nem mondtam semmit, csak akartam volna mondani kézzel-lábbal gesztikulálva. Nedves volt a csizmájuk alatt a szalma, s a sapkás most felnézett, s már löttek is mind a négyen. A kutya jutott az eszembe, meg a lábviz, meg a Margit csipője, amint az este rajta maradt a kezem, úgy aludtam el.

# Kinek a szégyene?

Ugyancsak fölháborítottam Hegedűs Péter olvasónkat a „Csomagok” című írással. Csak emlékeztetőül: lényegében azt kifogásoltam, hogy a hazuról érkező csomagok tartalma bizony néha nem az otthoniak pénztárcájához illeszkedik. Tettem mindezt egy konkrét eset kapcsán, amikor a csomagból májusban kilónyi paprika került elő, no meg a rúd szalámi, sok más mellett. Véleményemet alátámasztva azt is megírtam: a többségünk, így például én nem veszek májusban kilónyi zöldpaprikát és a szalámit is inkább csak dekákban vásárolok, főként a gyerekeknek. Egyszerűen azért, mert drága!

Ezen háborodott fel olvasóink és emígyen írt: „... Eljutottunk odáig, hogy néhány embernek fáj, ha valaki jó csomagot kap. S hogy a cikkben említett személy kapott a csomagban rúd szalámit meg zöldpaprikát, ebbe nyilvánvalóan senkinek sincs beleszólása, sőt kritizálni sincs joga bizonyos »f«-nek. Ha neki nem telik hasonlóra, az nem a mi szégyenünk...” A levélben még szó van arról, hogy a bv. intézetekben a kalória és a vitamin hiánycikk, s arról nem a bontiek tehetnek, hogy a paprika, meg a szalámi drága. „Úgy veszem észre — folytatja Hegedűs Péter —, hogy a cikk trója szerint az volna a jó, ha mindenki három kilo sóskiflit kapna...”

Mielőtt további részleteket idéznék, álljunk meg. Mindjárt eloszlátok egy félreértést: én alapvetően egyetértek Hegedűs Péterrel. Az volna a jó, ha az említett ételek olcsóbbak lennének. De jelenleg egy rúd szalámi már kétszáz forintnál többbe kerül és a májusi zöldpaprika ára is 80—100 forint volt kilónként. Ahogy a levélből kivettem, körülbelül egyidősek vagyunk, a negyvenes években születtünk. Kérdem én: korbekergettek bennünket a játszóterem, ha nem szalámis kenyeret rágságtunk? Manapság a szalámi, a korai zöldpaprika és még sok más már nem luxus-cikk, amelyhez csupán néhány kiváltságos ember juthat hozzá. De olyan jól azért kevés embernek megy, dolgozzék bár napi 12—14 órát, hogy dúskáljon a primörökben tavaszszal.

Másfelől az is igaz, hogy a csomagok egy-két havonta érkeznek a bv. intézetekbe, s az otthoniak ebbe atyait-anyait beleadnak. Tegyük is ezt, ha van rá lehetőségük, azaz pénzük. Nekem azonban az a véleményem, hogy sokan erejükön felül csomagolnak, mivel a bontiek egy része valóságilag zsarolja őket, hiszen nem akar a társai előtt leégni, amikor kinyitja a csomagot. Fültnúja voltam egy beszélőnek, ahol a férj tételesen felsorolta kívánságait, az asszonyka meg sopánkodott,

hogy mennyi mindent kellene venni a gyerekeknek, de nincs rá fedezet. „Dehát, anyukám, látod, hol vagyok” — érvelt, sikerrel, a férj.

Ami pedig a kalóriákat és vitaminokat illeti: a bv. intézetekben az étel kalóriában feltétlenül kielégítő, ezt egyébként megfelelő előírások garantálják. A választék, a változatosság viszont nem mindenütt kifogástalan, de ugyanez elmondható általában a közétkeztetésről, például az üzemi konyháról is. De az étel miatt senki sem gyengül le, sőt, egészséges vitamin is van az ételekben.

Az megint más kérdés, hogy aki kint hozzászokott ahhoz, hogy azt ehett, amit megkíván, annak bizony hiányérzete támad. Ilyenkor jól jön a kiétekezés. Tapasztalatom szerint az intézetek döntő többségében a „házi boltban” szinte minden kapható...

Nem folytatom, mert eltértünk a lényegtől. Idézzünk megint a levélből: „A hozzátartozók többsége általában mindent megtesz, hogy a gyermekeiknek olyat küldjön, amit az szeret...” A folytatás nem egészen világos. Valami olyat ír Hegedűs Péter, hogy az a család, amely otthon zsiros kenyeret eszik, nem valószínű, hogy szalámit küld. E mondat másik megfelelője, hogy bár a család zsiros kenyeret eszik, azért a csomagba csak nem teszi ugyanezt? Akár így, akár úgy gondolta, szerintem mindkettő hibás nézet. A gyakorlat az, hogy a család tényleg zsiros kenyeret eszik, a csomagot kapó családfő pedig szalámit eszeget. Mindez kizárólag azért fordulhat elő, mert az otthoniakkal elhitették, hogy idebent olyan rossz az étkezés.

Tehát, hogy értsük egymást: kapjon mindenki finomságokat, szalámitól a gulai kolbászig, a primör paprikától a külföldi édes-ségekig, ha ezt az otthoniak anélkül küldhetik el, hogy maguktól kéne megvonni.

„Biztosra veszem, hogy »f«-nek is jólesne itt benn a paprika meg a szalámi.” Igen, tényleg jólesne. Ám ha tudnám, hogy, mondjuk, a gyerekek csak vajjas kenyeret ehett, akkor a szalámi íze keserűvé válna a számban. Föltenném én is a kérdést magamnak: mindez, kinek a szégyene?

Hegedűs Péter még azt is kifogásolja, hogy kisbetűvel, kis „f”-el írom alá a cikket. Erről csak annyit: a mi szakmánkban bevett szokás a kisbetűs szignó. Mindez azonban a cikk tartalmát nem befolyásolja. S a fenti véleményemet sem.

## „Fidizés”

# Avagy a tiszta érzelmek

A fidizésnek nevezett tiltott kapcsolattartással foglalkoztam néhány cikkben. A téma számos olvasónkat érinti, mert a visszajelzések változatosak. Két példa. Egy levél jött Kalocsáról a következő aláírás-

sal: „Olyan asszony maradt, aki nem ért egyet az Önök véleményével. Tigris!” Levélben kifejti, hogy „a börtön falai között is emberek élnek, akik ugyanúgy tudnak gondolkodni, érezni, mint a kintiek. Vagy talán a szabadságtól megvont embernek nem lehetnek tiszta érzelmek? Ha két ember jó útra akar térni és közös bennük az elhatározás, akkor azt meg tudják valósítani.” Szavai igazolásával leírja, hogy az élet-társával, aki Vácott tölti büntetését, jó ideig megfelelő volt a kapcsolata. Aztán az intézetben megismerkedett valakivel, aki „fidi” partnere lett, s a barátságából egyre szorosabb kapcsolat alakult ki, aminek következményeként „jól átgondolva, megfontolva” szakított az élet-társával.

A másik példa. Éppen a fenti levelet olvasom, amikor a szerkesztőségben takarító, előzetesen levő fiatal nő érkezik. Megkérdezem a véleményét. Elmondja, hogy az elmúlt hónapokban sikerült partnert találnia. Vagy ötszáz levelet váltottak idáig. Jelenleg már nevelői engedéllyel. „Egész, más a légkör abban a zárkában, ahol leveleznek. Fölolvassuk a leveleket, az analfabetéknak segítünk válaszolni. Szóval lekött bennünket, a partnerünknek mindent elmondhatunk, úgysem ismer közelről bennünket. Nem tudom, miért tiltják? Az egyik fiú például úgy befalcolt, mert nem továbbították a levelet, hogy lepedőben kellett a kórházba vinni.”

Bár kétségtelenül önkényesen kiválasztott részeket idéztem a levelekből, a beszélgetésből, ezek önmagukban a „fidizés” ellen szólnak. Képz-

jük csak magunkat annak az élet-társnak a helyébe, aki Vácot tölti büntetését, s lehet, hogy éppen a „Tigris” nevű hölgygel együtt követte el a bűncselekményt. Gondolta, ha már így hozta a sors, legalább élet-társa hűségében biztos lehet. Erre mi történi? Feltételezhetően kapott egy búcsúlevelet, amelyből megtudta, hogy szerelme közben beleszeretett egy másik férfiúba.

Az is nagyon izgalmas lehet, s ne haragudjanak meg az iróniáért, ha, mondjuk, valaki egy analfabetéval, írni-olvasni nem tudó emberrel levelez. Ez maga a „tiszta érzelmek eldorádoja”, hiszen egy egész zárkaközösség diktálja az „összinte” vallomásokat.

Abban viszont egyetértek, hogy szórakozásra, időtöltésre, bizonyos hiányok pótlására részben alkalmas lehet a levelezés. Egészen pontosan: alkalmas lehetne, ha a jelenlegi szabályok nem tiltanak. Így viszont a szórakozás-mellett, komoly bajokat okozhat. Falcolást, netán depressziót eredményezhet a családott félnél, másfelől pedig a lebukást s a kedvezmény elvesztését vonhatja maga után.

Persze, tudom, nem minden tiltott levelet fognak el. S ezek között nem egy olyan akad, amelyben mindenről szó van, csak a „tiszta érzelmekről” nem.

Az említett beszélgetőpartner elismerte: az eseteknek mintegy húsz százalékában hasznos a levelezés. A többi nyolcvan százalékban azonban csak játék, szórakozás, s még inkább — finoman fogalmazva — malackodás. S ez utóbbi aligha kívánatos...



I. helyezett: Sopronkőhida  
 II. helyezett: Balassagyarmat  
 III. helyezett: Kalocsa  
 IV. helyezett: Szeged



A pályázat első és második fordulójában nyert díjakat a jövő héten ismertetjük. Képünkön: a sopronkőhidi stúdió.

„ODA KELL FIGYELNI”

Értékelés

Valamivel több, mint fél éve tartó közös pályázatunk végéhez értünk; amikor ezek a sorok íródnak, lassan már egy hete nem érkezik a szerkesztőségbe újabb szavazócedula, befejezettek tekinthetjük tehát a hallgatók véleménynyilvánítását is.

Következzék mindenekelőtt egy kicsit bővebb értékelés abban a sorrendben, ahogyan a Központi Stúdió által szétküldött szalagokon a pályaművek szerepeltek.

Balassagyarmat

Mint a többi „férfi” intézetben, itt is a Szegedről, Donázi Aladártól származó „A barát” című írást választották. A történet ismertetése ezúttal már fölösleges. Nem ünneprontás-ként, hanem a tárgyilagosság érdekében — és a dicséret előtt

— néhány szó a hibákról. Mindenekelőtt: több helyen hallható nyekkenés, nyávogás; vagyis, nem pontosan, hangra történt a vágás. A főszereplő hanghordozása meglehetősen iskolás, egyhangú. egyáltalán nem olyan, mintha a saját történetét mondaná el (holott szerepe ezt így kívánja). Egy nem magyar anyanyelvű hallgató néha minden bizonnyal azon töprengene, hogy vajon vízálásjelentést vagy a telefonkönyvet olvasnak-e be a rádióba, s valószínűleg nagyon elsodálkozna, amint felvilágosítanák, hogy egy bűncselekmény elkövetésének feszült, drámai pillanataiban történet hallatszanak a hangszerből. Talán a zene adhatna képzeletbeli külföldi hallgatónk számára valamennyi tájékoztatást: a kísérletnek alkalmazott felvételek hangulata, a jó érzékkel kiemelt részletek néhol feledtetni tudják a feldolgozás fogyatékosságait. Sok a jó ötlet a hangjátékban: érezhető, hogy sok fejtörés, munka előzte meg, mire a szalag a dobozba került. Az Esti Hírlapos befejezés külön is kiemelendő: kár, hogy a megvalósítás nem sikerült tökéletesen. Ha ugyanis egy rikkancs olyan unott hangon kínálná a lapját, mint az hallható, bármilyen szenzációra hívja is fel a figyelmet — valószínűleg a nyakán marad az egész köteg. Néhány lépésen múlik az egész: ha az újságárus néhány méterrel távolabb állt volna a felvételkor a mikrofontól, s úgy egy kicsit kiereszti a hangját — sokkal élethűbb lett volna.

Egészeben véve azonban jó a feldolgozás; a készítők ügyesen tömörítették az eredeti szövegből, jól használták ki a feszültséget kínáló helyzeteket. Nem veszték el azokban a részletekben, amelyek olvasva hangulatot teremtenek ugyan, de narrátorszöveggé már unalmasá válnak. Jó a párbeszéd és összekötő szövegek aránya, váltakozása, a kellő pillanatban jelennek meg az új szereplők, cserélődnek a helyszínek.

Sopronkőhida

Valamilyen szótárból, lexikonból választani bevezető szöveget egy figyelemfelkeltő meghatározás formájában — régi újságírói, dramaturgiai fogás, és szívesen is élnek vele úgy a rádióban, mint a lapokban. Sopronkőhida feldolgozásában is így indul az „A barát” — a címet, mint fogalmat olvassa fel egy kellemes hang. Már az első pillanatokban is kitűnik, hogy milyen sokat számít az, ha valakinek az orgánuma rokonszenves — rögtön jobban figyel az ember. A narrátor — éppen jó adottságai miatt — egységes, az egész darabon végigfutó szál ad a kezünkbe; segítségével izgatottan követhetjük a cselekményt, egy perc se kalandoznak el másfelé a gondolatok. Az érdeklődés fenntartását nagyon jól segíti a zene: ellentétben a balassagyarmatiakkal, nem közismert számokat választottak Sopronkőhida, hanem a ritkábban játszottakból emeltek ki részleteket. Némelyik szinte rejtjelmes — a jó válogatásnak is köszönhetően fokozza a feszültséget, segíti a cselekmény élethűbb megjelenítését. A befejezés külön előnye, hogy nem „szájbarrágós”: csak sugallja a történet végét, engedve a hallgatónak — sőt kényesítőre rá! — hogy az utolsó akkord elhangzása után is még elgondolkodjon a történeten. Befejezze azt a maga számára — s utána újra eltöprengjen az egyes részleteken, visszaidézve azokat

emlékezetébe. Hatásában tehát mindenképpen ez a feldolgozás a legjobb; nemcsak elmond egy történetet, hanem rákényszerít, hogy figyeljek rá, véleményem alkossak a szereplőkről és tetteikről. Mindenki igyekezett beleélni magát a történet által kívánt helyzetekbe, úgy beszélni, hangsúlyozni, mintha maga is részese lett volna annak idején a cselekménynek. Jól különül el ettől a természetességtől a nő telefonáló személytelen géphangja, kitűnően érzékeltetve a vonal két végén levők közötti beláthatatlan távolságot.

Kalocsa

A „Szólítsa Vera néneket!” kissé erősebb, lágyabb történet, mint a másik: érthető tehát a kalocsaiak választása. Részletes értékelésre akkor lenne mód, ha lenne mihez hasonlítani; lévén ez az egy feldolgozás ennek a történetnek, néhány általánosabb megállapításra szorítkozhatunk csak.

Ha abból a szempontból rangsorolnánk a hangjátékokat, hogy a szereplők hol igyekeztek a leginkább azonosulni azzal, akit alakítottak, akkor minden bizonnyal Kalocsa vinné el a pálmát. A jó megformálásra való törekvés, a jelenetek hangulata, a főszereplő gondolatainak, az elhatározás megszületésének és fogadásának megjelenítése mozgalmas, jól nyomon követhető — egyenes tehát maga a történet, felismerhető a logikai lánc, amire épül maga a cselekmény. Aki a szövegtől írt, két-szégkivil jó munkát végzett; a szereplőknek néha azonban csak a jó szándék írható a javára, maga a megvalósítás már nem annyira. Sokszor iskolás, monoton a hangsúly, s a kísérőzene sem illik mindenhol a szöveghez. A befejezés — bár sok jó lehetőséget kínál — kissé elhamarkodott: úgy tűnik, mintha a készítő befelé-radt volna a munkába, vagy éppen idő hiányában gyorsan összecsapásolt volna. Több alkalom kínálkozott az EMBER esendőségének, vagy éppen (Vera néni esetében) a belső töprengés, a jó szándék és az előítéletek összecsapásának megjelenítésére — a készítőkre kihagyta ezeket a feszültségerősítő pontokat. Igaz, másutt viszont sok jó ötlettel dúsították fel a cselekményt: így állt össze az, a felemás hangjáték, ahol a hallgató végző soron nem tudja eldönteni, hogy a feldolgozás hibáin boszszankodjék, vagy a jól sikerült részek sugallta mondanivalón elmélkedjen egy kicsit. Akár így, akár úgy történik, mindenképpen foglalkozik magában a darabban, gondolkodik a hallottakon — s ezzel a készítő elérték céljukat.

Szeged

Talán mondani sem kell: itt is az „A barát” címet viseli a beküldött pályamű. A komor cselekményt már a bevezető zene hangulatából sejteni lehet, s utána az ember izgatottan várja: mi lesz a háttörő történet, milyen helyszínek, szereplők következnek a továbbiakban. Egyetlen — élethű, természetes — női hangon kívül azonban szinte végig csak a felolvasót halljuk, aki kétségkivil ügyesen, saját adottságait a végsőkig kihasználva igyekszik egyszemélyes színház lenni vagyis maga eljátszani az összes szereplőt, több-kevesebb sikerrel.

Ennyit a beküldött művekről. Túl a hibák felsorolásán, valamennyi stúdió dicséretet érdemel igyekezetéért, jó szándékáért s a munkáért, amelyek hangszalagra tették a pályázat első felében díjnyertes írásokat. A pályázat egészére még visszatérünk a következő számban.

„Menthetők lennének...”

Húsz forint alapóraber; 5 forint műszakpótlék; öt forint „X”-pótlék — összesen harminchorintos órabér. Ehhez jön még adott esetben a különéltési pótlék (napi tíz forint), továbbá az egyéb juttatások, például: havonta kétszer az ország bármelyik pontjára oda-vissza a teljes utazási költség 83 százaléka, naponta ebéd 8 forint 40 fillérért, munkásszállás vagy IBUSZ-szoba havi 160 forintért — ezek a lehetőségek, amelyeket az a cég biztosít a munkavállalóknak, amelyről a következőkben szó lesz. Mielőtt azonban bárki azt gondolná, hogy ez egy meseországban működő mesevállalat, sietek közölni: a szép kereséért és a juttatásokért keményen meg kell dolgozni, sőt: a magatartásra is vigyázni kell. A címet néhány héttel ezelőtt akkor kaptam, amikor a Fővárosi Bíróságon a hivatásos pártfogónál jártam.

Nehéz dolog a — természetesen — lankadó figyelmet újra meg újra felkelteni olyan témák iránt, amelyekről szinte mindegyik lapszámában szó esik. A szabadulás utáni beilleszkedés megkönnyítése is ezek közé tartozik; gyakran frünk olyan vállalatokról, üzemekről, ahol minden további nélkül alkalmaznak szabadulótakat, mivel felkészültek fogadásukra, pontosabban; leszámoltak az illetékes vezetők az előítéletekkel. Minden ilyen riportban mi is kiemeljük az előnyöket, s nem felejtsük el azt sem hangsúlyozni, hogy az elhelyezkedés, a rendszeres munka — és fizetés — alapvető feltétele az újabb szabadságvesztés elkerülésének.

Ha riportkészítés közben a későbbi tervekbe terelődik a szó, mindennek ellenére szám-talanszor halljuk a kifogást: a jelentkező nem tudott sehol elhelyezkedni, mert amint meg-látták papírjain a múltat, rögtön sajnálkozáva közölték: nem tudják felvenni. (Más kérdés, hogy ezek a vállalatok soha nem szerepeltek az általunk bemutatottak között.) Elhangzik néha — többé-kevésbé óvatossággal — hogy ezek a vállalatok soha nem szerepeltek az általunk bemutatottak között. Elhangzik néha — többé-kevésbé óvatossággal — hogy ezek a vállalatok soha nem szerepeltek az általunk bemutatottak között. Elhangzik néha — többé-kevésbé óvatossággal — hogy ezek a vállalatok soha nem szerepeltek az általunk bemutatottak között.

A helyszín egy kis iroda-helyiség, a Bányavölgye Mgtsz budapesti képviselője (a központ egyébként Miskolc környékén, egészen pontosan Nagybarcán található). Itt beszélgetünk Halmágyi Alberttel, akinek nevét — mint már szó volt róla — a hivatásos pártfogónál írtam fel. Először arra kértem,

mondjon néhány szót az mgtsz-ról:

— A Bányavölgye Mezőgazdasági Termelőszövetkezet főképpen természetesen mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozik Borsod megyében. Van több melléküzem-águnk; lomtalanítás, takarítás közületeknek, valamint különböző szerződések alapján építőipari tevékenység. Az utóbbinál tudunk munkaalkalmat adni a börtönből jöttek számára; többen kérték már, hogy például a takarítóknál dolgozhasanak, de ezt nem lehet, mert ide erkölcsi bizonyítvány szükséges.

— Milyen munkakörök vannak?

— Betanított munkás, targoncás, gépkezelő, sablonos, hogy csak néhányat említsék. A Budafoki úti munkahelyen betongrendákat állítanak elő, Csepelen betoncsöveket, Szentendrén szintén betonlemezeket.

— Tehát nehéz fizikai munkáról van szó...

— Egyszerűen nem! Mindennél gépek dolgoznak, a betanított munkás pl. a szállítószalagot kezeli. A tevékenység túlnyomó része végső soron gombok nyomogatása, kapcsolók kezelése. Igaz, hogy nagyon oda kell figyelni mindenre, elég egy rossz mozdulat, és máris tönkrement az anyag.

— Egy vagy több műszakban dolgoznak?

— Általában két műszak van, éjszakai nagyon ritkán. Természetesen ötnapos a munkahét, túlóra csak elvétve fordul elő. Mind az éjszakai műszak, mind a túlóra — ezt talán mondani sem kell — külön pótlékokat jelent.

— Milyen munkakörökben dolgoztak?

— Körülbelül egy-másfél éve.

— Hogyan kezdődött?

— A véletlen segítségével, legalábbis számomra véletlen volt. Az egyik kollégám testvére börtönben volt, és a szabadulás után hozzánk jött dolgozni. Elbeszélgettünk, s ő mondta: milyen nehéz „csak úgy” elhelyezkedni. Nem hagyott nyugton a kíváncsiság, és addig-addig érdekelttem, míg eljutottam a hivatásos pártfogókhoz. Velük is töviről hegyire megvitattam a dolgokat — végül az derült ki, hogy náluk van igény munkahelyekre, nálam lehetőség az elhelyezkedésre.

— Tudják a különböző munkahelyeken dolgozó, hogy szabadultak is vannak közöttük?

— Én nem mondom meg; rábízom az illetőre. Az előítéleteket nem lehet kitörölni, ezért talán rossz is lenne, ha valakit egyből úgy mutatnék be, mint börtönből érkezettet. Ha viszont az illető ott van már egy-két hete, megbecsüli magát, megkedvelik a többiek — tehát kialakul róla egy jó összkép: akkor már kiderülhet a „titok”. Mindenki saját maga tudja a legjobban eldönteni,

hogy ennek mikor jön el az ideje.

— Milyen tapasztalatokat szűrt le az eltelt egy év alatt?

— Szerintem sokkal több menthetők lennének, mint ahogy történik. Amikor olvasom az újságokban, hogy ez vagy az a büntetett előéletű személy megint elkövetett valamit, mindig meghökkenek egy kicsit. Tudom, hogy nem angyalok vannak odabenn — de azt sem hiszem, hogy ilyen sok embernek mindegy lenne: kinn van vagy benn? Kirívóan rossz tapasztalataim még nem voltak. Persze, nálunk is van jó néhány munkakönyv, amelyről a gazdája „elfelejtkezett”, és személyi igazolványában is minden bizonnyal mi vagyunk a munkáltatók, holott éppen csak annyi időt töltött nálunk, amíg beleírták a megfelelő oldalra az mgtsz nevét. De ömíattuk zárjuk el a lehetőséget azok elől, akik tényleg szeretnének visszatérni közéink?

— Ha valaki itt jelentkezik a szabaduló levelével, hogyan kezdődik a munkába állítása?

— Mindenekelőtt leülünk beszélgetni, egyeztetjük az elképzeléseit a mi lehetőségeinkkel. Utána számba vesszük a papírjait, rendeznek-e. Személyi igazolvány, munkakönyv, MIL-lap — ezek nélkül nem tudunk senkit felvenni.

— Mindezek beszerzése viszont időt és pénzt emészt fel. A példa kedvéért vegyünk úgy, hogy a jelentkezőnek rendben vannak az iratai, de nincs már egy fillérje sem, és aludni sem tud hol.

— Kézpénzt nem tudunk adni, de szállást igen. Ezért és az ebédért csak az első fizetésből vonjuk le a megfelelő összeget. Viszont úgy tudom, hogy ha benn is dolgozott valaki, a pártfogónál is van pénz a keresményéből, illetve mód van valamiféle segélyre. Másnap az orvosi vizsgálat következik, meghozza a lapot. Előfordult már, hogy másik helyre kellett keresni az illetőnek, mert nem volt szemüvege (pedig kellett volna), vagy valamilyen betegség, szervi elváltozás tette alkalmatlanná bizonyos területeken a munkára.

— Elkezdték tehát dolgozni a jelentkező, ám egy szép napon nincs ott a műszakkezdésnél, csak este kerül elő „emelkedett” hangulatban. Ilyenkor elbocsátják?

— Az első alkalommal még elnézzük, fejtéve, hogy rendőri intézkedésre nem került sor. Másodszor már következményei vannak: arra a napra meg kell fizetnie a teljes ebédpénzt — a kedvezményes 8,40 helyett 18,80-at —, a szállás teljes díját — a körülbelül 7,80 helyett 20 forintot —, és komolyan figyelmeztetjük. Ha a szép szó nem használ, akkor még egy szankció van: csökkentjük az órabértét, mégpedig öt forintra. Ez az a bizonyos „X”-pótlék — éppen öt forint óránként —,

amelyet csak azok kapnak meg, akiknek egész hónapban nem volt igazolatlan napjuk. A szoros fogyelemzetlenség vég-eredménye természetesen az elbocsátás.

— Milyen távlatok vannak annak, aki itt dolgozik?

— Van olyan emberünk, aki hét-nyolcezer forint körül keres havonta, igaz, mindent elvállal. A fizetés fele elmegy a különféle törlesztésekre, a maradék is tovább csökken az ebédpénzzel, a szállásdíjjal — való igaz, nem marad sok. Az illető kiszámolta, hogy két és fél, három év alatt „tisztán” lesz a keresete! Rádásul a nagy hajtasban olyan jó hírvevet szerzett magának, hogy sikerült a kerületi tanácsból lakást kiutaltatni a számára. Igaz, úgynevezett szükséglakás, de indulásnak ez is jó; egy szoba, konyha, mosdófülke. De: a saját nevén, és miután ezeket a szükséglakásokat előbb-utóbb lebontják, idővel új, „igazi” lakást kap. Szerintem ezt nyugodtan nevezhetjük távlatnak.

— Milyen gondok adódtak?

— Hamar kiderült, ki az, akire számítani lehet a továbbiakban. Rájuk azután másfajta „veszélyek” leselkednek... Az egyik munkahelyünk környékén például maszek kertészek vannak, akik négy-öt száz forintot fizetnek készpénzben naponta, és rádásul az ott dolgozó annyit bort ishat, amennyit belefér. Aki viszont náluk van egész nap, az természetesen nem jelenhet meg a mi munkahelyünkön; az igazolatlan napoknak pedig vannak következményei, mint arról már volt szó. Félreértés ne essék: nem sajnáljuk a pénzt senkitől; az is előfordult már, hogy valaki kivett néhány nap szabadságot, mert sürgősen szükségé volt egy nagyobb összegre. Az azonban, aki reggel csöndben elsomfordál a maszek kertészhöz, nem is annyira a pénz, hanem inkább az ingyen ivás reményében — este vagy éjszaka általában alig talál haza a szállására, mert természetesen a kapott pénzt is még melegebben elitta. Ebből könnyen lehet „sorozat!” — és vége az állásnak, a lakásnak, a terveknél.

— Amint ez a cikk megjelenik, fellehetően több leveletben is jelentkeznek majd. Tudják őket alkalmazni?

— Igen, de válaszlevelet csak kivételesen indokolt esetben küldünk. Tudom a pártfogótól, hogy sokan csak alibinek használnak egy alkalmazást ígérő nyomtatványt. Ezekre nincs szükség nálunk sem; legyen az első próba a szándék komolyságát illetően, hogy jusson el valaki ide. Hozzánk. A pontos cím: Budapest XIII., kerület, Rajk László utca 22-24., Bányavölgye Mgtsz irodája. A könnyebb tájékozódás kedvéért: kényelmes sétával öt perc járás a Vízszínházról.

— Mire ügyeljenek különösen a jelentkezők?

— Még egyszer hangsúlyozom: az irataikra. Amíg nincs meg együtt a személyi igazolvány, a munkakönyv; és a hozzá tartozó MIL-lap; addig senkit nem tudunk alkalmazni.

H. A.

H. A.



# EZ IS, AZ IS... \* EZ IS, AZ IS... \* EZ IS, AZ IS...

## Róka koma a városban

A közép-angliai Charltonban élő Henry Southern egyszer a kocsijában ült és hinni sem akart a szemének, mert hirtelen odajött egy róka, a nyitott ajtón keresztül bemászott a kocsiba és kényelmesen elhelyezkedett a mellette levő ülésen...

Az ilyenféle történetek Nagy-Britanniában nem számítanak ritkaságnak. Róka komának, amelyet Európa-szerte mint „ragadozót” és a veszettség leginkább terjesztő állatot üldöznek, kontinentális rokonnához képest a szigetországban valóban királyi élete van. Ezt a tényét az ország szigetehelyzetének köszönheti; a La Manche-csatorna és a szigorú vesztézarrendelések ugyanis a veszettséget eddig távol tartották Angliától.

A róka az elmúlt években kihasználta ezt az előnyt. Ahelyett, hogy messze elkerülte volna az embereket, egyre inkább a városba húzódik. Elsősorban ősszel cserélik fel a rókák odujukat szerszámokkal, régi csúrral. Egyes szakértők becslései szerint az olyan nagyvárosok, mint London, Bristol, Birmingham vagy Bornmouth peremkerületeiben már ugyanannyi róka él, mint a vidéki körzetekben.

A városi rókák, amelyeknek testalkata már kissé különbözik a szabadon élő állatoktól, hátsó udvarokban, régi gyárépületekben, tágas pályaudvarokban tanyáznak. Napközben kertekben is láthatók. Mivel nincsenek ellenségeik, annyira megszégyesültek, hogy a konyhakertekben még párosodnak is, ott játszadoznak a kölykeikkel.

Táplálékuk is másféle. A városi róka túlnyomórészt egeret és patkányt eszik. Mivel ezek a rágcsálók ritkábbá válnak, a róka a szeméttartályokhoz lo-podzik és azokban keres magának táplálékot. Még a londoni Whitehall kormányegyedben is látták rókákat,

amelyek étkezéből kidobott hulladékok ettek.

A városi rókának vadászoktól alig kell tartania. Míg Nagy-Britanniában évente vidéken sok ezer rókát ejtenek el, a városi lakosság a rókát már majdnem háziállatként fogja el.

Egyes tudósok azonban aggodalommal figyelik azt, hogy a városok környékén gyarapszik a rókaállomány; mert az európai kontinensen előforduló veszettség az elmúlt években egyre közelebb került a brit szigetekhez. Jóllehet az importrendelések valamennyi állatra nézve szigorúak, szakértők véleménye szerint mindenképp lehetséges, hogy például a csatornán keresztül közlekedő kompon Angliába jutó valamelyik patkány behurcolja ezt a járványt a szigetországba.

Erre az esetre nézve széles körű intézkedéseket készítették elő. Évek óta zoológusok kutatják az állatok viselkedését, hogy elterjedésüket ellenőrizhessék. Walesben néhány évvel ezelőtt 80 fiatal rókát fogtak és a nyakukra akasztott kis rádióadóval azután újra kitették őket a szabadba; így állandóan figyelemmel kísérhették tartózkodási helyüket.

Ha a veszettség a brit szigetekre jutna, akkor bizonyára először a városi rókákat vesztélyeztetnék. Róka komának azonban egyelőre még kényelmes élete van itt. „A hátsó kertben élő róka” annyira népszerű, hogy az angol televízió még külön kiadást is szentelt neki. A korábbi „ragadozó” azonban időközben azt is bebizonyította, hogy alkalmazkodni tud az új környezethez: egy gazda például úgy idomított egy fiatal állatot, hogy tyuljainak védelmezőjéül használhatta: „Rufus, a tyúkróka”, mint egy újság közölte, az istálló tövében aludt és távol tartotta a tyúkoktól a patkányokat és az egyéb állatokat.

## Egerek derítették fényt az immunbetegségekre

Úgy látszik, hogy azok a tudósok, akik az egerekben mesterségesen létrehozott betegségekkel kísérleteznek, új megközelítési módot fedeztek fel az autoimmun betegségek megakadályozására. Ezeknél a szervezet önmagát támadja.

Dr. Lawrence Steinman és kollégái az amerikai Stanford Egyetemen olyan egerekkel dolgoztak, amelyek kísérleti úton létrehozott allergiás agyvelőgyulladásban szenvedtek. Ez egy széles körben használt, bár nem pontos modellje az olyan emberi betegségeknek, mint a sclerosos multiplex (sokoldalú keményedés nevű megbetegedés az idegrendszernek — A ford.). Az ilyen betegségekben a szervezet immunrendszere, amely normálisan az olyan betolakodók ellen irányul, mint a vírusok és a baktériumok, az agy idegsejtjei ellen fordul.

Ugyanezt a reakciót lehet keltetni egerekben, ha beléjük injektálják a saját idegsejtek fehérjét; az immunrendszer sejtjei úgy reagálnak, mintha ezek a fehérjék idegek volnának, és tovább támadják az állat saját szöveteit.

Am ez a csoport rájött, hogy az immunrendszernek ezt a túlreakcióját meg lehet állítani. Ehhez arra van szükség, hogy egy specifikus antitestet (egy másik specifikus molekula ellen irányuló, mint ahogy egy rakétával megcéloznak egy célpontot) injektáljanak be az idegsejtet beinjektálása előtt.

Érdekes volt ez a specifikus antitest; a célpontjai olyan molekulák voltak, amelyek az immunrendszer sejtjeinek felületén helyezkednek el, s amelyekről feltételezik, hogy afféle referencia-rendszerként működnek, amennyiben az immunrendszer ezekhez hasonlólag azokat a molekulákat, amelyeket meg akar támadni.

Az antitest beinjektálása tehát lezárta az immunrendszer referencia-könyvtárának ezt a részét, aminek az lett az eredménye, hogy az egerekben nem alakult ki az allergiás agyvelőgyulladás, amikor a saját idegsejtjeiket injektálták beléjük.

Ezenkívül úgy látszik, az immunrendszer részleges megbénítása nem tette az egereket fogékonyabbá más betegségekkel szemben. Ámbar azzal külön nem próbálkoztak, hogy az egereket megfertőzzék.

Innen azonban még hosszú az út az emberi autoimmun betegségek megelőzéséig. Az emberi immunrendszerben ismeretek a referenciamolekulák (ezek az ún. HLD-antigének), ezek blokkolását azonban túl kockázatosnak tartják.

Ennek a munkának a fontossága inkább abban rejlik, hogy fel fogja keltetni az immunológusok érdeklődését ezeknek a referenciamolekuláknak a szerepe iránt, s így remélhető hogy a tudósok hosszabb távon jobban meg fogják érteni az immunrendszer- és az autoimmun-katasztrófákat.

## A passzív dohányzás áldozatai

Ezer ember is meghalhat egy évben más cigarettájának a füstjétől — de az áldozatok többsége valószínűleg maga is dohányos.

Erre a kockázatra Richard Peto, az oxfordi egyetem docense mutatott rá. Számításai szerint a passzív dohányosok nikotin és szénmonoxid szempontjából egy cigarettát tizedét szívják be, nitrozaminban számolva pedig egy egész cigarettát naponta (mivel a légáramlással szállított füstben több a nitrozamin, mint a közvetlenül beszívott füstben).

Nem dohányzók számára ez bizonyára növeli annak a veszélyét, hogy meghalnak tüdőrákban, de ez a növekedés csak csekély. Ha valaki gyerekkorában is, felnőtt korában is ki volt téve az ilyen füstnek, akkor a veszély nagyobb. Nem igazolható azonban olyan megállapítások, hogy a dohányos férj kétszeresére növeli a nem dohányos feleségének fenyegettséget, hogy tüdőrákot kap.

Dohányosoknál azonban sokkal nagyobb hatása van annak, ha más cigarettafüstjét is beszívják, mert ezek a hatások halmozódnak.

Dr. Peto magyarázata: „Ha egy dohányosnak egy-egy tized cigarettával többet adunk, akkor a teljes napi dohánydagajt egy százaálk vagy még többel emeltük. Tehát a szervezetbe jutó toxin is egy százaálkka nő. Akkor pedig a tüdőrákos esetek közt a minimális többletnek is egy százalék körül kell lennie, vagy még többnek.”

„Minthogy Angliában évi 100 000 halálesetet tulajdonítanak a cigarettának, az egész-

zalékos növekedés mintegy ezer többlethalált jelent évente.

A passzív dohányzás következtében elhaltak többsége maga is folyamatosan dohányzott vagy korábban tette ezt” — mondta.

Dr. Peto elismerte, hogy a hatást közvetlenül nem lehet megfigyelni, mivel nehéz különválasztani azt a kritikus egy százaálkot.

Statisztikai fogalmak szerint az olyan személy számára, aki húsz évig dohányzott, annak a valószínűsége, hogy a következő évben meghal tüdőrákban, egy a 10 000-hez, ha negyven évig dohányzott, a valószínűség 20 a 10 000-hez, ha hatvan évig dohányzott, a valószínűség akkor 130 a 10 000-hez.

## KISSZÓTÁR

**ANGLIKAN EGYHÁZ** (1): az angol állami egyház és tanai; a protestantizmus angol válfaja.

**BOJKOTT** (1): a politikai és gazdasági harc egyik módszere; a kapcsolatok teljes vagy részleges megszüntetése valamely szervezettel, állammal, vagy tartózkodás bizonyos ország(ok)-ból származó áruk megvásárlásától.

**DEFINICÍO** (7): pontos meghatározás, amely valamely fogalom vagy tárgy lényeges jegyeit tárja fel.

**DILEMMA** (2): kellemetlen, kényszerű helyzet, amelyet két, egymást kizáró lehetőség közötti választás kényszerűsége okoz.

**DOCENS** (7): főiskolai vagy egyetemi tanári fokozat; tanárképzés vagy tanárképzés-helyettes.

**INFLÁCIO** (1): pénzromlás, a forgalomban levő papírpénz gyors elértékeltelenedése.

**IRRACIONÁLIS** (7): oktalan, értelmetlen, ésszerűtlen.

**KALIFÁTUS** (1): a kalifa birodalma. Kalifa: „a Próféta utóda”, egyes mohamedán egyházok címe.

**KONKURRENCIA** (7): (gazdasági) versengés, verseny.

**MILITARISTA** (1): a militarizmus híve. Militarizmus: a fegyverkezés és a háborús készülődés politikája.

**OSZCILLOZKÓP** (7): rezgések, áram- és feszültségadózáások szabad szemmel (képernyőn) történő megfigyelését, mérését lehetővé tevő készülék.

**PASSZÍV** (7): 1. nem tevékeny, tétlen, 2. részvétlen, közömbös, érdektelen, 3. veszteséges, veszteséget felmutató.

**PROFIL** (2): itt: valamely üzem, intézmény, termelési jellege, arculata, sajátos feladatainak összessége.

**RESTANCIA** (2): hátralek, el nem végzett munka.

**RIZIKO** (2): kockázat, veszély.

**SPECIFIKUS** (7): különleges, sajátos, sajátosan jellemző.

**STRUKTURA** (2): szerkezet, felépítés, belső forma.

**UNION JACK** (1): a brit birodalmi lobogó népies elnevezése (ejtsd: júnjún dzsek).

## Lapos képernyő folyadékkristályból

Ez a megoldás megjelent a technikai lehetőségek határára. A malverni katonai kutatólaboratóriumában Ian Shanks vezetése alatt egy angol tudóscsoportnak sikerült megépítenie egy használható oszcilloszkópot az eddig tv-készülékekben is használatos Braun-féle katódsugár-cső nélkül. A zebszámológépektől eltérően a képernyő kristályegységeinek az elektródához való csatlakoztatása igen nehéz a képpontok nagy száma miatt. Shanks úgy hidalta át a problémát, hogy az elektródákat egy üveglapon függőlegesen rendezte el, a folyadékkristályokat pedig az őket befogadó lapon vízszintesen: most már minden elektródában úgy lehetett a feszültséget szabályozni, hogy az ernyő mozgó kép jöjjön létre.

Egy cég már elkezdett hozhozható oszcilloszkópokat gyártani Shanks ötlete alapján. Más vállalatok a tv-képítéshez szükséges legalább 100 000 képpontra való kibővítést dolgozzák. Az erős konkurrenca közepette lehet, hogy már két éven belül kifejlesztik a használható, lapos tv-készüléket.

## „TERHES” APÁK

Nemcsak a kismamák, hanem hébe-hóba a leendő apák is szenvednek a terhesség tüneteitől, rosszulléttől és hányingertől. A New York-i Rockefeller Alapítvány orvoscsoportja beható megfigyeléseket végzett, és három-száz apa öröme élé néző férfi közül 63-nál olyan hasi fájdalmakat és felfúvódásokat észlelt, melyeknek nem voltak fizikai okaik. Az orvosok ezeket a „terhességi panaszokat” az eddig rendkívül ritka jelenségnek számító „lelki együttérzésre” vezetik vissza.

## Mitől félnek az emberek?

Carrey Rovney amerikai pszichológus, Bertram Frost harminc éve elkezdett kutatásait folytatva, saját tesztje alkalmazásával széles körű felméréseket végzett, hogy megállapítsa, milyen tényezők váltanak ki leginkább szorongásokat az amerikai emberekben.

Az Egyesült Államokban több mint 20 000 embert vizsgáltak meg a Rovney-teszt segítségével. Életkoruk 18 és 65 év között volt. Válaszaikat tartalmazó számítógépek rendszeresítették. Arra a kérdésre, mitől fél a legjobban, minden megkérdeztnek 25 lehetséges, rangsorolt válasz közül legalább hármat meg kellett jelölnie.

A pszichológusok — köztük Rovney, meglepetésére a mostani válaszok teljesen eltértek azokról, amelyeket harminc évvel ezelőtt adtak az akkor megkérdezt amerikaiak a hasonló kérdésekre. Például akkor a 18 és 25 év közöttiek főleg attól féltek, hogy nem válnak valóra a jövőre vonatkozó terveik, vagy attól, hogy elveszítik állásaikat, és valamiképpen kompromittáló helyzetbe kerülnek. A fiatal nők akkor különösen a vénlányságtól vagy a nem kívánatos teherbeeséstől rettegték. Ma már ezek az aggályok szinte teljesen megszűntek ebben a korosztályban. Ezzel szemben a mostani huzsonnévesek sokkal jobban félnek a rossz anyagi körülményektől és a súlyosabb betegségtől, mint az akkoriak — ezeket a tényezőket ebben a korcsoprtban harminc évvel ezelőtt a legritkábban említették.

A mai 26–40 évesek már nem aggódnak annyira a hozzájuk legközelebb állók boldogsága miatt, vagy azért, hogy ne veszítsék el partnerük vonalmát, mint a régiek —

ezek a tényezők az említett 25 tényező közül a mostani válaszokban a 12-17. helyen szerepeltek, míg Frost vizsgálataiban a 6-7. helyen — ezzel szemben most sokkal inkább félnek a haláltól, mint a korábban megkérdeztettek. A halálfélelem, mint szorongást okozó tényező, a harminc éve adott válaszokban a 11. helyen állt, most a 4. helyre került. A teljes elszegényedéstől és az éhenhalástól való félelem akkor az első 10 tényező között szerepelt; ebben a korcsoprtban ma már valamivel hátrább került.

A Rovney-féle felmérések eredményei azt is jelzik, hogy a mai amerikaiak sokkal hajlamosabbak az irracionális szorongásokra, mint elődeik. Például félnek attól, hogy a körülmények kedvezőtlen összejárása folytán valamilyen szerencsétlen véletlen esemény történik velük, amely számukra hátrányos lesz.

A korábbi felméréshez viszonyítva új jelenség az is, hogy aggódnak amiatt, nehogy bajt okozzanak valakinek, vagy attól, hogy elveszíti állásaikat, és valamiképpen kompromittáló helyzetbe kerülnek. A fiatal nők akkor különösen a vénlányságtól vagy a nem kívánatos teherbeeséstől rettegték. Ma már ezek az aggályok szinte teljesen megszűntek ebben a korosztályban. Ezzel szemben a mostani huzsonnévesek sokkal jobban félnek a rossz anyagi körülményektől és a súlyosabb betegségtől, mint az akkoriak — ezeket a tényezőket ebben a korcsoprtban harminc évvel ezelőtt a legritkábban említették.

## Ásatások a Spitzbergákon

A Szovjet Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének egyik kutatócsoportja néhány év óta archeológiai vizsgálatokat végez a Spitzbergákon. Többek között ennek a szigetcsoprtnak a kőkorszakbeli települési viszonyait akarják tisztázni. A tudósok próbavizsgálataik során XVIII. századi orosz telepések nyomaira is bukkantak. Egy helyütt gerendaház maradványait fedezték fel; ott még egy 1749-ből való ércpénz is hevert. A leletek sorában többek között agyag-

edények, kóstokok voltak, valamint egy fából készült napár és bőrruhák maradványai. Az egyik szigeten talált házmaradványi vizsgálatok során több, mint 700 agyagból, üvegből, fémből és bőrből készült tárgyat találtak. Olomgyók, csónakrészek, cipészszerszámok voltak közöttük, továbbá egy szépen díszített bőrkesztyű és fajanszból készült, finom holland pipák. A tudósok feltételezése szerint a házak közül néhány nem csupán vadászok átmeneti tartózkodási helyéül szolgált.

## Költevény a definíciókban

Óvatosan fejtse ezt a rejtvényt, mert a vízszintesek között tíz olyan meghatározás található, amelynek csak annyi köze van a megfejtéshez, hogy abban intarziászerűen elrejtettük az ábrába írandó betűket. Például, ha a meghatározás „háziállat” lesz, akkor nem a ló, az eb, vagy a lúd szó a helyes megoldás, hanem mondjuk az, hogy „ázi” vagy „lá” vagy „áll”, vagyis a meghatározás egy töredéke. A tíz interzia-megfejtést sorrendben összeolvasva egy szállóigévé vált Vörösmarty-versidőzetet kap végül megfejtésül.

Vízszintes: 1. Dunai sziget lakója. 7. Tudományág. 13. Egész termék. 14. Kinetika. 16. Női név. 17. Tűzerev. 18. A tea hatóanyaga névelővel. 20. Tempó. 21. Szovjet zongoraművész volt. 22. Úgyefogyott, gyámoltalan. 24. Szakszakai tantárgy. 25. Az ezüst vegyjele. 26. Bérczési forma. 27. Lezuhanás. 29. Tiszteletbeli, röv. 30. „Csügtem szótlanul” (Petőfi-idézet). 33. Népszavazás. 35. Névtűz. 36. Színvonalas. 39. A Száva melléktálya. 41. Lakkreteg. 43. Részemre. 45. Szalámi-márka. 46. Papagájja. 49. Nyáját bajt. 51. Magyar filcműv. 53. Névelős deszkaházikó. 55. Gyógy-cukorka. 57. Megajándékoz. 58. Komondor. 60. A „Giselle” c. balet szerzője. 61. Ruhafogas. 63. Lehelyez. 65. Vallomást tesz. 67. Kerti ültőhely. 68. Néha rossz előjel. 70. Krónikaíró volt (Simon). 71. Okort gyorsírást megalkotója. 72. Vonuló emberáradat. 74. Totótp. 75. Szlovákiai folyó. 76. Budapesti szálló. 77. Cselszövés.

Függőleges: 1. Könnyű lovas kocs. 2. Olasz politikus. 3. Férfinev. 4. La... (nagyváros). 5. Teknőben van. 6. Úgy lebonyolítását végzi. 7. Idegen férfinév. 8. En passant, röv. 9. A tantál és a jód vegyjele. 10. Hosszabb távú kirándulás. 11. Morfológia. 12. Dél-afrikai sivatag. 15. Ete be-

|    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11 | 12 |
| 13 |    |    |    |    | 14 | 15 |    | 16 |    |    |    |
| 17 |    |    |    |    | 18 |    | 19 |    | 20 |    |    |
| 21 |    |    |    | 22 |    |    | 23 |    | 24 |    |    |
| 25 |    |    | 26 |    |    | 27 |    | 28 |    | 29 |    |
| 30 | 31 |    |    |    | 32 |    | 33 |    | 34 |    |    |
| 35 |    |    | 36 |    | 37 |    | 38 |    | 39 |    | 40 |
|    |    | 41 | 42 |    | 43 |    |    | 44 |    | 45 |    |
| 46 | 47 |    |    | 48 |    | 49 |    | 50 |    | 51 | 52 |
|    | 53 |    |    |    | 54 |    |    | 55 |    | 56 |    |
| 57 |    |    | 58 |    |    | 59 |    | 60 |    |    | 62 |
| 63 |    | 64 |    | 65 |    |    | 66 |    |    | 67 |    |
| 68 |    |    | 69 |    |    |    |    |    | 71 |    |    |
| 72 |    |    |    | 73 |    |    |    |    | 75 |    |    |
| 76 |    |    |    |    |    |    |    |    | 77 |    |    |

től keverve. 18. Fehérjékben is található purinbázis. 19. Loch... (általában szörny lakik e tóban). 22. Ázsiai állam. 23... meg az anyját, vedd el a lányát! (Szólás). 26. Kiváló grafikus volt (Sándor). 28... Simeoni; olimpiai bajnok. 31. Férfinev. 32. Kártyajáték. 34. Francia színházi rendező (Jean). 35. Időjelző. 37. Mezőgazdasági munkát végez. 38. Szesz ital régies neve. 40. Mátká. 42. Pént. 44. Pest megyei községbe való. 47. Verdi-opera hőse. 48. Pereg... 1 50. Enekesnő (Amanda). 52. Terítési kellék. 54. Eposz egy fejezete. 56. Dozma részlet. 57. Zamat. 59. Kímélő étrend. 60. Hegedűmárka. 62. Tréfás történet. 64. Angol grófság. 66. Beszéd eleme. 67. Becézett női

név. 69. Idegen szóban: új. 71. Sose fészülködik. 73. Török gépkocsijelzés. 75. Locomotiv. Határidő: 1982. augusztus 28.

A Heti Híradó XXVI. évfolyam 30. számában megjelent kereszt-rejtvényt neves megfejtése a következő:

Szárnyszerű: egyhangúság elve; Torricelli-tétel; Trilaterális; States department; konvertibilitás.

Könyvtalmat nyertek: Debreceni Dénes elítelt, Sopronkőhida; Postpischl Konrad elítelt; Vác; Makula László elítelt, Bp-i Fegyverés és Börtön; Vass Éva elítelt, Kecskemét; Bana Márton elítelt, Sopronkőhida.



# Páncsics Miklós a Mundialról

Dr. Páncsics Miklós, az MLSZ főtitkára jelen volt a labdarúgó VB-n. Megtekintette a magyar együttes mérkőzéseit, majd részt vett a FIFA kongresszusán, s ott ült a lelátón, a mindent eldöntő zárómérkőzésen a Real Madrid stadionjában. A 38 éves főtitkár, aki 36 alkalommal játszott a magyar válogatásban, számos értékes tapasztalatot szerzett a Mundialon.

Az egykori kitűnő középhátvéd észrevételei valamennyiünk számára érdekesek. Beszélgetésünk során természetesen nemcsak a magyar csapatról esett szó, hanem az egész mezőnyről.

Először a magyar csapat szereplésének főbb jellemzőit vetjük górcső alá.

— *Most már van bizonyos távlatunk. Túl a napi problémákon, hogyan látja a magyar válogatott helyzetét a 24-es mezőnyben? Főleg, hogy a legjobb négy közé négy európai került?*

— Már a sorsolás ismeretében tudtuk, hogy erős csoport lesz — mondta dr. Páncsics Miklós. — A három ellenfélből kettő nagyon erősnek ígérkezett számunkra. Mi azzal indultunk el, hogy ha a két erős csapat, az argentin vagy a belga közül az egyiket meg tudjuk verni, akkor továbbkerülhetünk. Az eredmények ismertek. Salvador ellen sziporkázóan játszott a magyar válogatott, az argentin meccsen a másik véglet következett, s e mindent eldöntő összecsapáson — a belgák ellen — nem tudtuk a magunk oldalára billenteni a mérkőzést. Így búcsúra kényszerültünk.

— *Miben látja az argentinok elleni, olyannyira fájó vereség fő okait?*

— Argentína ellen minden „bejött”, már ami a magyar labdarúgás gyengéit illeti. A labdarúgás alapjait adó és jelentő fő jellemzőkben nem tudtuk lépést tartani ellenfelünkkel. Sőt, harcosságra is főként tudott kerekedni az exvilágbajnok. Az már más kérdés, hogy éppen ellenük jött ki a lépése. Sem előtte, sem pedig utána nem tudtak igazán kiemelkedni nyújtani. És ami a legszomorúbb, éppen ezen az összecsapáson ment a leggyengébben a mieinknek. Az egybeszállt hozta aztán ezt az annyira fájó 1-4-et.

— *A harmadik találkozón aztán meg minden megtörténhetett volna. Miért nem tudtuk megtartani az előnyt?*

— Egy félidőn át jól játszott a csapat a belgák ellen. A lelátóról úgy tűnt, hogy a kezünkben van a továbbjutás. És jött az a furcsa gól, amilyen csak mi tudunk kapni! Ennyit nem lehet egy sorozatban hibázni. Mészáros egy hibája csak betetőzése volt a bajoknak! Volt ennek a le nem szerelt akciónak három olyan fázisa, amikor egy jó csatár, egy jó középpályás, egy jó hátvéd közbe tudott volna avatkozni. A mieink egyszerűen nem hitték el: baj lehet. Ezt a belga csapatot ott és akkor meg lehetett volna verni. Hogy nem így történt, elsősorban saját magunkat hibáztathatjuk. Elasztunk a nagy lehetőségtől. Pedig csak egy kevéssel több bátorság kellett volna.

— *Ha már ilyen részletesen beszélünk erről az egyetlen gólról, térjünk ki néhány olyan alapvető tételre, amely jellemző egész labdarúgásunkra.*

— Erőnléti, taktikai hibák halmaz a csúcsosodott ki a meccsen. Mindehhez még hozzájárult egy sor helyezkedési tévedés is. Nagyon sok a tennivalónk. Úgy vélem, hogy a szakvezetés megoldja a gondokat, mert olyan lelkesedéssel és akarással dolgozik, hogy annak hosszú távon meg kell legyen az eredménye. Természe-

tesen komoly összefogásra van szükség. Jjobb bajnokságot kell játszani, színvonalasabb mérkőzéseket vívni. Közös a felelősségünk, s természetesen közös a siker is, ha majd hosszú és következetes munka után eljutunk odáig. Jön az EB, az olimpia, az utánpótlás EB, a fiataloknak az UEFA-torna, az ifi EB. Van feladat bőven. Látjuk hibáinkat, de meglevő eredményeinket is. És ez már egy lépést jelent az eredményesség irányába.

— *Milyennek látta a többi együttest? Melyek a leglényegesebb tanulságok? Természetesen nem érinthetünk minden kérdést.*

— A futball nagy ünnepe a VB. A mostani 24-es döntő a maga nemében érdekes és aratlan volt. Komoly kísérlet arra, hogy szélesítsük a tablót. Rám a brazilok tették a legjobb benyomást. Önfelelten tudnak játszani. Kitűnő az erőállapotuk. Nem harcolnak, hanem játszanak. Miután technikailag teljesen képzettek, erőnlétük kifogástalan, éppen ezért nem kellett szenvedniük a győzelemért. Támadójátékkal rukkoltak ki minden meccsen. A legjobbak példája mindig megszabja négy évre a futball arculatát szerte a világon. Remélem, hogy ez a stílus terjed el. Ugyanis minden megvan benne, ami a jó labdarúgást jelenti! Az olaszok ellen taktikai hibát követtek el, mert rosszul védekeztek.

— *A többi együttesről milyen benyomásokat szerzett? Szinte mindegyik csapat megpróbált mást játszani, formálni saját arculatát.*

— A jótól a gyengéig minden megtalálható az 52 mérkőzés összességében. Ami feltűnt, egyenesen jó formát kevesen tudtak nyújtani. Az NSZK például az „algériai sokk” után talált csak magára. A lengyelek is később lendültek bele. Véleményem szerint jó teljesítményüket sikerült azzal megtoldani, hogy Lato, Boniek és mások kitétek magukért. Egy ügyes, lelkes csapatban sokat ér, ha akadnak olyanok, akik lókést tudnak adni a döntő pillanatokban. Az angolok megszokott játékukat adták. Teljesítményük megbízható, kiegyensúlyozott. A franciák megérdemelten jutottak a legjobb négy közé. Modern futballt játszanak. Ha kell, kemények, erőszakosak, értenek a védekezéshez, s ami döntő: tudnak támadni. A kemény olaszok megnyerték a világbajnokságot, megérdemelten.

— *A 24-es mezőnynek sok érdekes tagja volt. Hogyan látta ezeket?*

— A harmadik világ válogatottjai sok tekintetben nagyon eredményesek voltak. Bizonyították, hogy a futball meg lehet tanulni és tanítani, ahol erre igény van, ahol erred gondot fordítanak. Algéria, Kuvait, Kamerun, Honduras és mások példája örömmel tölt el minket. A világon tovább terjed a futball, s ezt nagyon fontos dolognak tartom. A 24-es döntő is igazolta, a futball — ha lehet — még inkább világvjáraté, mint eddig bármikor! Úgy vélem, hogy erőnléti és technikailag nem rosszak ezek a csapatok. Ami viszont európai szemmel jól kitapintható, az az, hogy taktikailag még nem elég éretek. A következő fázisban nyilván erre is nagy gondot fordítanak.

Beszélgetésünk során sok szó esett a futball általános fejlődéséről, arról, hogy a védekezés és támadás új elemekkel gazdagodott. Nekünk is szükségünk van arra, hogy ezeket hasznosítsuk. Ezt kívánja tőlünk a labdarúgó-közvélemény, ezt várják mindazok, akik szeretik a magyar futballt, s akik velünk együtt várják az eddiginél jobb eredményeket.

## Körforgás a Hungária körüton

# Miért távozott a szakosztályelnök?

— Az MTK-VM ezúttal a labdarúgó NB II-ben nyert bajnokságot, de a kis siker is siker. Meglepi volt hát, hogy az elmúlt hetekben többen távoztak a Hungária körüti vezetéből; a búcsúzóik egyike Demjén Sándor, a korábbi szakosztályelnök, a Skála vezérigazgatója.

### Nézeteltérés

— Megbízatásom gyakorlatilag egy évre szólt — mondta. — Tavaly nyáron úgy vettem át a szakosztályt, hogy addig maradok, amíg a csapat vissza nem került az NB I-be. Mondanom sem kell, hogy a klubnál mindenki reménykedett abban, hogy az MTK-VM csak egy szezonat játszik a második vonalban...

— *Ön tehát „igazoltnak” távozik, de lemondtak mások is!*

— Nézeteltérés támadt az ügyvezetés és a szakosztály között. Mi megpróbáltunk a menedzseri típusú irányítással; ez egy évig jó volt, most viszont az elnökség felülvizsgálta álláspontját.

— *Mit jelent a menedzseri típusú irányítás?*

— Nem vagyok labdarúgószakember, a futballt is közgazdasági szemmel nézem. Ezért alapfelteletnek tartottam, hogy a játékosok irányításában változás következzen be. A fegyelmzés, az ösztönzés, a szervezethez megteremtése a szakosztályvezetés feladata lett, az edzőnek csak a szakmai munkával kellett törődnie. De voltak egyéb újításaink is; nem engedjük például, hogy az MTK-VM mérkőzései totómeccsek legyenek.

### Lemondás

— *A változások egyedül az ön nevéhez fűződtek?*

— Korántsem. Az igazi menedzser tulajdonképpen *Danzky József* volt; ő, ha kellett, fegyelmet adott a szertárosnak, döntött a pénzbüntésekről vagy arról, hogy ki utazzon a labdarúgócsapattal. *Danzky* most elköszönt, mert egy hivatalos állásfoglalás szerint nem rendelkezik olyan jogkörrel, mint amit az MTK-VM biztosított a számára. Megjegyzem, *Barcs Sándor* is alighanem azért mondott le elnökségi tagságáról, mert az ügyvezetés a nem menedzseri típusú irányítás mellett döntött.

— *„Tüske” van önökben?*

— Bennem semmiképp sincs, hisz mondtam már: egy évet vállaltam. Ráadásul az a véle-

ményem, hogy minden vezetősnek meg kell adni a lehetőséget, hogy bizonyíthassa koncepciója helyességét. Nem kétséges: a döntéshozók szeretik az MTK-VM-et, a klubért tettek, amit tettek.

### Álprofik

— *Ki az új szakosztályelnök?*

— *Pillinger Mihály* ügyvezető elnök vette át a szakosztály irányítását is; segítőtje az új technikai vezető, *Gelei József*.

— *Visszatérve a menedzseri típusú irányításhoz, ön szerint miért van erre szükség?*

— Szerintem teljes profizmusra lenne szükség. A magyar labdarúgás immár két évtizedes gyógyszeres kezelést abba kell hagyni, megérett az idő a műtėti beavatkozásra. Nem azért mondom, mert gazdasági szakember vagyok, de a jövő a futballban is a világos, tiszta gazdasági szemlélet! A labdarúgás ma már szórakoztató iparág; ha egy táncdalénekes kereshet mesés összeget, a futballista miért ne kereshetne?

— *Rosszul fizetik a játékosokat?*

— Míg egy fiatal azon medítál, hogy labdarúgó legyen-e vagy rakodómunkás tízezerért, addig azt kell mondanom; rosszul! Tudom, most sokan replikálnak: előbb a teljesítmény, aztán a fizetés. Ez tulajdonképpen igaz, de ha mindig csak elmélkedünk, soha nem jutunk előre.

— *Egy pillanat: ma nem profik a futballisták?*

— Álprofik. Lehet, hogy „eretnek” lesznek, mégis folytatam: megvonnám az állami támogatást a labdarúgó-szakosztályoktól, sőt ezeket le is választanám a sportkörökről. A tornászokat, a birkózókat s a többieket természetesen segíteni kell, de a futball megéle magából is. Nem szükséges, hogy a 20-as keret valamennyi tagja profi legyen; elég, ha öt-hat játékos az. A többiek pedig hajtánának a szerződésért! De nem harmincon túl, mint Müller vagy Fazekas, hanem tízennyolc-húsz-huszonkét évesen...

— *Az MTK-VM-nél valami hasonlót kezdtek el?*

— Halvány körvonalaiiban igen, de most már ez is megváltozott.

# Bajba került a Szeged

## Több meglepetés az első játéknapon

Jóllehet, a 21 nyereszám, az MLSZ-ben a 20-tól is sokat várnak. Mármint a húscsapatos, egycsoportos, átszervezett másodosztályú bajnokságtól. A szövetség szívesen engedett a 48-ból (ennyi együttes szerepelt eddig az NB II-ben), mondván: a kevesebb több lehet. Késégtelen: sokismeretlenes a bajnokság (még a rendszeresen praktizáló jósok sem tudhatják, mely csapatok lesznek az élén, s kik kullognak majd a sor végén), s a rivalizálás feltétlenül javíthatja a színvonalat.

Az első forduló alapján még korai volna bármilyen következtetést levonni. Várjuk meg a folytatást...

**HMSE—Sopron 1-0 (0-0).** Hódmezővásárhely, 5000 néző. V.: Drigán. Gól: Szeint (11-esből).

**D. Kinizsi—Keszthely 3-1 (2-1).** Derecen, 3000 néző. V.: Nagy M. Gól: Farkas (2), Bodónyi, ill. Horváth.

**Baja—SZEOL 1-0 (1-0).** Baja, 8000 néző. V.: Huták. Gól: Kovács.

**Bauxitbányász—Eger 1-0 (0-0).** Tapolca, 3500 néző. V.: Kovács L. Gól: Tóth.

**Siófok—Szekszárd 3-1 (1-0).** Siófok, 3000 néző. V.: Horváth L. Gól: Olajos (2), Szaiicz, ill. Adorján.

**Olaibányász—Kazinebarcika 3-1 (1-0).** Nagykanizsa, 3500 néző. V.: Nagy Z. Gól: Martinkovics (2), Bántó, ill. Koleszár.

**Ózd—Dorog 1-1 (1-1).** Ózd, 7000 néző. V.: Szabó B. Gól: Kajdi, ill. Domján.

**Salgótarján—Ganz-MÁVAG 3-0 (2-0).** Kőbányai út, 4000 néző. V.: Szávó. Gól: Balga, Kovács III., Lipták.

**Nagybányony—Kecskemét 0-0.** 1200 néző. V.: Kurnai. A 31. percben az eső miatt alkalmatlanná vált pályán a játékvezető lefújta a mérkőzést.

**Volán SC—22. sz. Volán 0-0.** Rákospalota, 2500 néző. V.: Soós.

# HÉT KÖZBEN

Ajzószer? Egy nehéz, összetett sportágban úgynevezett doppingvadról suttog-nak. Nem érdekes a gyanúsított neve, már csak azért sem, mert ha kiderül, hogy valóban „kokszolta” magát, ügyis nyilvánosságra kerül a fegyelmi, ha pedig minden negatív, akkor úgy sincs ügy. Egy végtelenül renes, becsületes sportem-berről van szó. Mondjuk, hogy például joggal akarják elmarasztalni, akkor elgondolkoztató, hogy miért akar-ta ilyen módon teljesítmé-nyét növelni, s így szánal-mas cselekedete. De azt is vizsgálni kellene, hogy ki turmixolta az ajzószer, mi-képpen vette rá használatá-ra, ki adta be a „gyógy-szert”. Ez a személy is ér-dekes. De azért reméljük, mégiscsak rémhírről van szó...

Attól függetlenül, hogy milyen lesz a lassacskán rajtoló első osztályú futball-bajnokság, bizonyos, hogy a Rába valamennyi mérkő-zése „rázós” lesz. Nemcsak azért, mert minden csapat-nak dicsőség, ha elkapja a bajnokot. Ez már régi mon-dóka. A csapattól (bárki is hajtogatja) olyan nyilatko-zatok jelennek meg, hogy minden ellenfélben, akiben van önzert, nemes bosszút forral. Pontosabban: vérlá-zító pimaszágának tartja, szerintem e nagyképű meg-nyilatkozásokat. Sokan érez-nek így. Ezek nem jöttek rá az ősi taktikára: az „ugra-tás” ügyes találmány, mert a dühös ellenfelet könnyebb megverni.

A boldogult emlékezetű háromcsoportos NB II idejét idézi a most hallott totótörté-nék. Sok együttes küzdött, így aztán jócskán akadt „tu-ti”, azaz papírforma-mérkő-zés. Am alkalmanként két-három találkozóan a jobb, a képzetesebb és az otthon ját-szó csapat kikapott: nagy nyereseményeknél a kettes dominál... Mi történhetett? Semmi különös. Csak né-hány nagypénzű totozó ösz-szeállt. Nem játszottak sok szelvényvel, a pénzt az esé-lyes csapat néhány játéko-sára költötték. Így történ-hetett, hogy a jó kapus lep-hátvéd luftot rugott, a hasz-nos középpályás légszomjál

küzdött, a góllövő csatár a bíránnyelbőket bombázta. Így lett négy fix egyesből négy meglepő kettes, azaz totógyilkosság. Telitalálat azért legjobbször akadt... Mi lesz mostantól?

Bundázó belga bírót lep-leztek le a vízilabda-világ-bajnokságon. A mérkőzésen jelenlévő szakemberek egy-behangzóan megállapították, hogy a játékvezető elfogult volt és háromszor is úgy döntött, hogy az általa ked-velt amerikai csapat abszol-út gólhelyzetbe kerüljön. Ezt az együttes kihasználta és továbblépett, Fuchs diri-gens pedig rögtönítélő bíró-ság elé került. Nem volt látványos a per (lehet ta-nulni ebből az ügyből szer-te a világon sokfajta sport-ágban), a soknemzetiségű szakemberek egybehang-zóan vádoltak és döntöttek: „elmeszelték” a korrupt (ci-vilben ékszerkereskedő) fűttyős-zászlóst. Mi ebből a tanulság? Nem kellene a nagyon mutatósi bizonyítási eljárások egyértelmű dolgok láttán.

Ha pedig már a vízilab-dánál tartunk, említést ér-demel a magyar pólválogatott — VB-ezüstöt nyertek —, s annak kapitánya, Ma-yer Mihály világbajnoki szereplése. A játékosokat mindenki ismeri, csak az önkéntes száműzetésbe vo-nult Faragó hiányzott a most legjobbak közül. Ezen tehát nem múltott a szerep-lés, az érem minősége. Vi-szont számított, hogy Mayer milyen létkörben dolgozott. „Beosztójai” a pólsókkal, nem volt baj, ám aki körülötte volt itthon, min-denki tett megjegyzést. Na-gyon kevesen dicsérték. Olyanok is kétségbevonták szakértelmét, akiknek él-mény, ha deréig érő vízben két kézzel megfognak egy labdát. Mayer azonban rez-zenéstelen maradt. Tudomá-sul vette az intrikát, mint a levegőt, blazírt volt, sőt pókerarcú, s ezzel tovább ingerelte személyes és szak-mai (ezek gyakran ugyan-azok) ellenfeleit. Elképesz-tő idegek kellettek ezekben a hónapokban, vagy (ku-darcnak vélt) mérkőzések idején. A csatát mégis Ma-yer nyerte: a mai, elképesz-tően kiegyensúlyozott vízi-labdáéletben az ezüstérem is komoly siker.

## Tatár és Glázer

Már régebben szó volt arról, hogy Tatar, a Diósgyőr labda-rúgója is külföldre szerződik. Éppen a Rába EK-ellenfele, a Standard Liege ajánlott föl a játékos klubjának ötvenezer dollárt. A DVTK vezetősége azonban úgy látta, hogy Tatár kiválása érzékenyen érintené az együttest, és a volt váloga-tott játékos is megértette ezt — marad, még egy bajnoki évet végigjátsszik a DVTK-ban.

Ami a győri Glázer távozását illeti: nincs igazuk azoknak, akik ezt kifogásolják. A 33 éves labdarúgó igazán példás klub-hűségről tett tanúságot, húsz esztendőn át játszott a Rábá-ban. Miután a klub (10 000 dol-lárt is kapott) hozzájárult kül-földi szerződéséhez, miért ne menne egy belga csapathoz? Ezzel igazán nem árt a magyar futballnak.

## Klubcsere

Tevor Francis, a Manchester City válogatott játékos a kétéves szerződést irt alá a genovai Sampdoria együtteséhez. Francis a jövő hét elején utazik Olaszországba, ahol előzőleg orvosi vizsgálaton vesz részt.

## LABDARÚGÁS

### Nemzetközi tornák

Az Ú. Dózsa csapata 1-0-ás vereséget szenvedett a sevillai nemzetközi torna elődöntőjé-ben a házigazdák együttesétől. Az első félidőben az újpetteiek játszottak jobban, a második játékrészben azonban a spa-nyolok szereztek gólt. Ezt kö-vetően felborult a rend a pá-lyán, a bíró Töröcsiket és Tóth Józsefet reklamálásért kiállít-totta, Herédi és Kovács sár-ga lapot kapott. Az utolsó tíz per-cben két sevillai játékos is piros kártyát „érdemelt ki”.

Továbbjutott az MTK-VM a castelónni nemzetközi tornán. A rendes játékidőben 1-1-et ért el a Burrianna csapatával szemben, majd a 11-es rúgá-sokban jobbnak bizonyult.

# SPORTHÍRADÓ

SAJTÓSZEMLE Szerkeszti: a szerkesztő bizottság Budapest V., Steindl utca 8. sz. 1054 Kiadja: az Igazságügyi Minisztérium, Bv. Országos Parancsnoksága 82-3026. Szikra Lapnyomda, Budapest